

Antakya'nın Seçmeni: Mezhepsel Ayrışma ve Parti Özdeşleşmesi*

Nizam Önen**

Murat Tek**

Özet: Seçmenlerin oy verme davranışlarını analiz eden kuramsal yaklaşımlar, toplumsal yapılarla öncelik tanıyanlar ve birey odaklı açıklamalar biçiminde iki ana kategoriye ayrılabilir. Çalışmada temel amacımız ülkemiz seçmenlerinin en azından bir kısmının günümüzde en bilineni "rasyonel seçmen davranışı" olan birey odaklı teorilerin öne sürdükleri biçimde davranmadığını kanıtlayabilmektir. Bu çerçevede Hatay ilinin merkez ilçesi Antakya'nın mahalleleri bazında seçmen davranışlarının mezhepsel ayrışma biçimindeki toplumsal yarılma ortamında şekillenen toplumsallaşma sonucunda belirlendiği gösterilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada 1961-2007 yılları arasında gerçekleşen toplam on iki milletvekilliği genel seçiminin Antakya mahallelerindeki sonuçlarının analizi yapılarak bu vargıya ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Oy verme davranış, Alevi seçmen, parti özdeşleşmesi, mezhepsel oy verme.

The Voters of Antakya: Religious Sects and Party Identification

Abstract: Theoretical approaches that analyze the voting behavior of individuals can be divided into two main categories; social structure-oriented theories and individual-oriented theories. This study aims to show that the voting behavior of a percentage of Turkish voters does not comply with the assertions of individual-oriented theories, the most well-known of which is "rational-choice". In this context, it was found that in Antakya, the central district of the Hatay province, voters' behavior was determined by the socialization process shaped by social cleavages arising from religious sects.

This conclusion has been reached by analyzing the results of general elections held between 1961 and 2007 in neighborhoods of Antakya.

Key Words: Voting behavior, Alevi voters, party identification, sectarian voting.

Demokratik süreçlerin gelişmesi ile birlikte geniş kitlelerin politika alanında ağırlık kazanmasının sonucu olarak halkın siyasal süreçlere katılması meselesi de siyasal süreçler ile ilgilenenlerin dikkatini çekmeye başlamıştır. Siyasal katılma olgusuna yaklaşım biçimi önceleri yalnızca oy verme davranışı üzerine yoğunlaşmışken, ilerleyen süreçte siyasal katılımı oy verme ile sınırlandırmayan

* Bu makalenin taslağını okuyan ve bizi değerli önerileri ile yönlendiren A.Ü. SBF'den Doç. Dr. Fethi Açıkl ve Araştırma Görevlisi Ahmet Murat Aytac'a teşekkür ederiz.

** Yrd. Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi İİBF.

yaklaşımlar da geliştirilmiştir (Kalaycıoğlu, 1993: 10-11) Dolayısıyla siyasal katılmanın değişik boyutları bulunduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. "Katılma, basit bir meraktan yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını kapsar." (Kapani, 1999: 131) Bununla birlikte "Seçmen Davranışı dışında, ulusal çapta ve ona eşdeğer başka bir siyasal davranış yoktur." (Torlak vd., 2006: 150)

Siyasal katılmanın başat boyutunu oluşturan oy verme söz konusu olunca, oy verme yönünü etkileyen faktörlerin neler olduğu konusu da araştırmacıların ilgi alanlarından biri olagelmıştır. Kışlalı (2003: 229) seçmenlerin oy verme davranışını çıkarları dışında etkileyen dört temel eğilim olduğunu belirttikten sonra bunları güvenlik isteği, saygınlık isteği, duygusal bağlılık, dinsel ve siyasal inançlar olarak göstermektedir. Başka bir çalışmada;

1. Grup çıkarı (Örnek olarak: Bir sınıfın çıkarlarına en iyi hizmet eden sınıf bağlantılı parti),
2. Maddi kazanım (Örnek olarak: Vergilerin düşürülmesi),
3. İdari maharet (Örnek olarak: Kamu hizmetlerinin başarılı yürütümü),
4. İlgili olunan meselelere yoğunlaşma (Örnek olarak: Kirliliği azaltmaya dönük çevre politikası),
5. Bir partinin kaybetmesi (Örnek olarak: Sosyalist partinin kazanmaması için muhafazakar partiye oy vermek),

gibi faktörlerin oy verme yönüne etkili oldukları belirtilmektedir (Evans, 2004: 6).

Yukarıda anılan görüşlerden de anlaşılacağı üzere seçmen davranışı üzerinde çok çeşitli nitelikte ve yukarıda sayılanların ötesinde neredeyse sonsuz sayıda etkiler söz konusudur. Genel oyun yaygınlaştığı 20. Yüzyıl'da seçmenlerin oy verme davranışlarını açıklamak üzere değişik kuramlar gündeme gelmiş; seçmen davranışı konusunda genelgeçer bir kuramsal çerçevenin oturtulması çabaları gözlenmiştir. Bu kuramlar psikolojik, ekonomik ve sosyolojik olarak kategorilendirildiği gibi (Esmer, 2002: 95); psikolojik yaklaşım bazı yazarlar tarafından sosyo-psikolojik olarak da değerlendirilebilmektedir (Akgün, 2002: 26). Evans (2002) iki ana kategori olarak toplumsal-yapısal ve rasyonel tercih kuramlarını belirlemekte; bu kategorileştirmeye ek olarak ve ikinci kategoriye yakın olmak üzere sorun temelli oy verme davranışı ile makro-ekonomi - seçim davranışı arasındaki bağlantıyı araştıran kuramları da eklemektedir. Bir başka çalışmada ise temel kuramsal yaklaşımlar Downsian restropektif değerlendirme temelli mecburi rasyonellik, sosyo-psikolojik, sorun (*issue*) odaklı ve sınırlı veya düşük enformasyonlu rasyonellik anlayışlı bilişsel psikolojik yaklaşım olarak belirlenmektedir (Lau - Redlawsk, 2006).

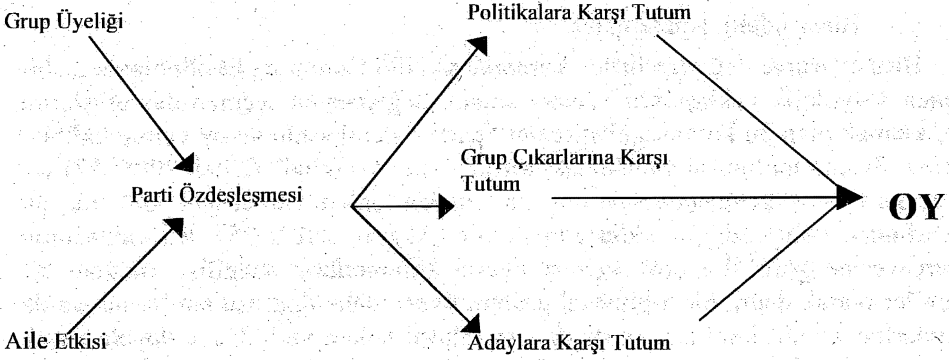
Kanımızca seçmen davranışlarını açıklamaya çalışan kuramları iki ana kategori altında değerlendirmek olanaklıdır.

1. Toplumsal yapılara öncelik tanıyan açıklamalar.
2. Birey odaklı açıklamalar.

Birinci grupta değerlendirilen kuramlardan ilki Columbia Ekolü olarak da bilinen sosyolojik yaklaşımdır. Temel amacı, değişmeyen seçmen davranışlarını açıklamak olan bu kuramı geliştirenler “parti sistemlerinin ve oy verme kalıplarının ülkenin toplumsal yapısındaki kırılmalara dayandığı” (Çitçi, 2005: 17) sonucuna varmışlar; seçmen davranışının temelde toplumdaki sosyal bölünmüşlük tarafından belirlendiğini iddia etmişlerdir (Akgün, 2002: 25). Bu yaklaşımın çerçevesine göre “bir çok seçmen liberal kuramcıların sevgilisi ‘otonom birey’ler olarak değil, bir toplumsal grubun üyesi, daha doğrusu sınıflarına ya da dinlerine dayalı, kimi zaman da dil, ırk, ulusal köken ve bölgeye dayalı olarak oy vermektedirler.” (Crewe, 1985: 2). Buradan hareketle söz konusu kuram çerçevesinde büyük ölçüde sınıfsal yarılma ile ilgilenildiği; bununla birlikte dinsel, bölgesel, dilsel, irksal bölünmüşlüğü de dikkate alındığı görülmektedir.

Sosyolojik yaklaşımdan farklılaşan, ancak toplumsal bağlamın belirleyiciliğini savunan bir başka kuram, Michigan Modeli diye de adlandırılan sosyopsikolojik yaklaşımdır. 1960 tarihli *American Voters* adlı eserle kuramsal dayanakları ortaya konulan modelde anahtar kavram “parti özdeşleşmesi”dir (Çitçi, 2005: 21; Evans, 2002: 23-24). Seçmen ile parti arasında kurulan duygusal bağlılık, bireylerin ebeveyllerinin, ailelerinin ve yakın çevrelerinin tutum ve değerlerini almaya ve benimseme yoluna girdikleri çocukluk ve gençlik dönemlerindeki toplumsallaşma sırasında gelişmeye başlar (Evans, 2002: 24). Dolayısıyla parti özdeşleşmesi toplumsallaşma süreci içerisinde çocukluktan başlar ve genellikle de ölene kadar değişmez. Bu yaklaşımın bir boyutu da bölge ve yerleşme etmeni çerçevesinde şekillenir. Michigan ekolü ister aile, ister yerleşme temelinde olsun, seçmenlerin çoğunluğunun büyük, yerleşik bir partiyle sürekli bir bağa, bir özdeşleşmeye sahip olduklarını ileri sürer (Çitçi, 2005: 21). Parti özdeşleşmesi çoğu durumda doğumla kazanılan ırk, cinsiyet, sınıf ve dinsel kimlikler gibi özellikler üzerinde yükselir (Lau - Redlawsk, 2006: 10).

Aşağıda anılan iki yaklaşımın çelişmediğini, aksine birbirini tamamladığını ileri süren görüşler de bulunmaktadır (Çitçi, 2005: 22). İki kuramı birleştirmeye çalışanlardan Wolinetz’e (1990: 223) göre, seçmenlerin sınıf ve grup çıkarları temelinde karar verdikleri durumlarda ve sınıf veya grupla belirli bir parti desteği arasında açık ilişkinin bulunduğu hallerde partilere bağlılık gelişebilir, zamanla güçlenebilir, kuşaktan kuşağa geçebilir ve aynı olgu temelde ideolojik olarak güdülenen seçmenler için de geçerli olabilir; ancak bu durumda seçmenler kendi idealleri ile parti başarılarını karşılaştırarak parti tercihinde farklılık gösterebilirler.

Şekil 1. Michigan Modeli

Kaynak: Harrop ve Miller, 1987: 132.

Seçmen davranışlarını açıklamaya girişen kuramların ikinci ana grubunu birey odaklı açıklamalar oluşturur. Bu kuramların ortaya çıkışında seçmenlerin oy verme davranışlarının değişimini ve dolayısıyla parti bağlılıklarının azaldığını gösteren araştırmalar yatmaktadır. Seçmen profiline bir toplumsal duruş noktasından bakmak ve sonra seçimi bu profilin bir fonksiyonu olarak değerlendirmek yerine, birey olarak seçmene odaklanmak ve hangi karar-alma süreçleri ile seçmenin bir partiye oy verdiğini belirlemek önem kazanmıştır (Evans, 2002: 69). Bu grubun içerisinde en iyi bilenen kuram bir çok alt-versiyonu ile birlikte “rasyonel tercih” kuramıdır. Ekonomik yaklaşım olarak da adlandırılan bu kurama göre seçmen kendi amaçları doğrultusunda, bu amaçlara en iyi hizmet edecek partiye yönelmektedir. Bu anlayış Downs’un 1957’de yayınlanan *Demokrasinin Ekonomik Teorisi* adlı eserinde “her bir vatandaş oyunu, kendisine diğer partilerden daha fazla fayda sağlayacağına inandığı partiye verir.” (Akgün, 2002: 27) sözleri ile anlam bulmaktadır. Bir anlamıyla “fayda-maliyet esasına göre dengeli hareket eden bencil-rasyonel aktör düşüncesinin siyaset dünyasına aktarılması” söz konusudur (Schmidt, 2002: 136). Downs için rasyonel olan ekonomik ve siyasal motivasyonlardır (Evans, 2002: 72). Dolayısıyla seçmenin tercihi toplumsal-yapısal kuramların ileri sürdüğü gibi önceden ve içinde yer aldığı yapıların etkisiyle biçimlenmemektedir. Birey kendi çıkarı doğrultusunda rasyonel bir karar-alma süreci sonucunda oyunun yönünü belirlemektedir. “Downs, ekonomi biliminin düşünce dünyasını kendi demokrasi kuramına taşımıştır; özellikle rasyonel davranan (kendi çıkarını maksimize eden) tüketici ve üreticiler anlayışını partiler arası rekabete ve hükümetler, partiler, seçmenler arasındaki ilişkilere aktarır... Bu modele göre aktörler, yalnız fayda-maliyet bi-

lançosunu göz önünde bulundurarak alternatif kararların rasyonel ölçülülüğü temelinde hareket ederler.” (Schmidt, 2002: 137) Bu kuramın iki türlü işleyebileceğini de eklemek gerekir. Seçmen beklentilerini gelecekte gerçekleştireceğini düşündüğü partiye oy vermeyi tercih edebileceği gibi; kararını oluştururken geçmişe bakarak da değerlendirme yapabilir. Her ikisinde de insanların bilinçli ve kesin olarak kendi çıkarları için giriştikleri her alternatif eylemlerinin olumlu-olumsuz sonuçlarını değerlendirdikleri ileri sürülür (Lau - Redlawsk, 2006: 7-9).

Bu çerçevede değerlendirilebilecek bir başka yaklaşım da mesele (*issue*) odaklı seçmen davranışı kuramıdır (Evans, 2002: 92-117; Lau - Redlawsk, 2006: 12-13). Seçmenin belirli konularda veya tek bir meselede, beklentilerini en iyi karşılayacağını düşündüğü partiye yönelmesi söz konusudur. Örnek vermek gerekirse, çevre konusunu kendisi için en önemli sorun olarak gören bir seçmen, bu konudaki yaklaşımlarına göre partiler arasında tercihte bulunacaktır. Seçmen için birden fazla önemli mesele olması durumunda bunları bir öncelik sırası ile değerlendirdiği düşünülmektedir.

İki temel yaklaşım olan sosyolojik kuramlar ile rasyonel seçim yaklaşımları arasındaki temel farkı, rasyonel seçim teorilerinin oyu bir müşterinin tercihi olarak görmelerine rağmen toplumsal-yapısal teorilerin oyu kimliğin ifadesi olarak algılamalarında bulmak olanaklıdır (Evans, 2002: 198).

NUSAYRI SEÇMEN KİTLESİ VE PARTİ ÖZDEŞLEŞMESİ

Bu çalışmada seçmen davranışları üzerinde mezhepsel aidiyet bağları üzerinde yükselen parti özdeşleşmesinin etkisi bir kent bağlamında sınamaya çalışılacaktır. Açikel (2003: 201)'in işaret ettiği gibi Türkiye'deki Alevi-Sünni farklılaşması bir çok durumda laiklik yanlısı ve muhafazakar güçler arasındaki gerilimle daha da artmaktadır. Alevi nüfus grupları bu mezhebe dayalı toplumsal bölünmüşlük ortamında cumhuriyetçi laik değerlere bağlılık göstermeleri bağlamında CHP'ye yönelmektedir (Güneş Ayata - Ayata, 2002: 146). Çarkoğlu (2002: 35), Alevi seçmene en yakın partinin CHP olduğunu belirtirken' en uzak partileri ise AKP ve SP olarak göstermektedir.

Bu çerçevede temel savımız, nüfusunun içinde önemli oranda Nusayri (Arap Alevisi) kökenli yurttaş içeren Hatay ilinde seçmenlerin sandığa, rasyonel seçim kuramlarının ileri sürdüğü gibi “rasyonel” karar-alma süreçlerinin sonucunda gitmedikleri, toplumsal yarılma ortamında şekillenen parti özdeşleşmesinin etkisiyle oylarının yönünü belirledikleri; toplumsal bölünmenin ise sınıfsal köken, gelir düzeyi, etnik köken tarafından değil, mezhepsel bölünme temelinde şekil-

¹ Ayşe Güneş-Ayata ve Sencer Ayata; Amasya, Çorum, Erzincan, Hatay, Kırşehir, Malatya, Sivas, Tokat gibi Alevi nüfusun geniş olduğu illerdeki CHP oylarının Alevi nüfusun az olduğu yerlerdekinden fazla olmasını Orta Anadolu'nun Sünni nüfus kesimlerinin sağ ve aşırı sağ partilere yönelmesi bağlamında CHP'ye Alevilerin desteğini gösterdiğini belirtmektedirler (Güneş Ayata - Ayata, 2002: 147)

lendiği olacaktır. Bu bağlamda Türkiye genelinde parti özdeşleşmesinin zayıfladığını (Güneş Ayata - Ayata, 2002:138) ve Alevi seçmenin 1990'larla beraber blok halinde oy kullanmaktan vazgeçtiklerini, Alevi oylarının değişik siyasal partilere dağıldığını ileri süren tezlerin (Güneş Ayata - Ayata, 2002: 146) en azından Antakya bağlamında sorunlu olduklarını göstermeye çalışacağız. Bunun haricinde Hatay özelinde Alevi yurttaşların hangi dönemden itibaren oylarını CHP'de yoğunlaştırmaya başladıkları ve bunun nedenleri de ortaya konulmaya çalışılacaktır. Benzer biçimde Sünni seçmenin de sandığa mezhepsel aidiyetini taşıdığı; ancak bunun bir parti özdeşleşmesine dönüşmekten daha çok "öteki"nin partisini dışlamaya yönelik olduğu gösterilmeye çalışılacaktır.

Bir noktayı açıklamakta fayda vardır. Hatay ilinde "Alevi" olarak adlandırığımız seçmen, inanç sistemleri bakımından Anadolu Aleviliğinden farklı olan ve "Nusayri" veya kendilerini adlandırdıkları biçimiyle "Arap Alevi"dirler. Hatay ili sınırları içerisinde Samandağ ilçesi hemen bütünüyle Nusayrilere aittir; kuzeybatıda ise İskenderun ilçesinde de önemli oranda Nusayri bulunmaktadır. Hatay'ın merkez ilçesi Antakya'da ise Nusayri ve Sünni seçmen kitleleri arasında bir denge durumu mevcuttur. Antakya'nın kentsel alanları dik-kate alındığında Nusayri ve Sünni nüfus gruplarının ayrı mahallelerde yoğunlaştıklarını belirtmemiz gerekir. Böylesi bir çalışmayı "anket" yöntemi üzerinden değil de mahallelerin seçim sonuçları üzerinden yapmamızı teşvik eden de bu faktördür. Mahallelerin mezhep yapısı hakkında resmi bir veri olmamasına rağmen hangi mezhep gruplarının hangi mahallelerde yoğunlaştıkları bilinen bir olgudur ve bu çalışmada biz de kendi gözlemlerimize dayanarak bu belirlemeyi yaptık. Böylesi bir çalışmada mahallelerin yerleşim ve nüfus bakımından sabit kalmamasının ve incelenen dönem içerisinde mahalle sayısındaki değişimlerin bir takım yöntemsel sorunları barındırdığı açıktır. Bununla birlikte mahallelerin değişen nüfus ve coğrafi yapılarına rağmen yaklaşık kırk yıllık bir zaman diliminde oy vermenin yönü bakımından istikrar göstermesi çalışmanın anlamlı olacağını düşündürmüştü; incelenen her seçim dönemi için yeni mahallelerin belirlenmesi ile de diğer sorunun aşılmasına çalışılmıştır.

Çalışmada Hatay genelinde seçmen davranışları, 1950-2007 yılları arasındaki milletvekili genel seçimleri üzerinden ortaya konulacaktır. 1950 yılının başlangıç olarak seçilmesi, gizli oy, açık sayım ilkesine göre yapılan, dolayısıyla da ilk gerçek anlamda seçim sayılabilecek olmasında yatmaktadır. Çalışmanın asıl odak noktasını ise Hatay ili merkez ilçesi Antakya'nın mahalleler bazında seçmen eğilimlerinin ortaya konulması oluşturacaktır. Bunun için de mahalle bazında seçim sonuçları verilerinin bulunduğu 1961-2007 arası milletvekili genel seçimleri sonuçları incelenmiştir. Yerel seçim sonuçları da Devlet İstatistik Enstitüsü (şimdi Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından mahalle bazında sonuçları yayınlanmadığından değerlendirmenin dışında bırakılmıştır. 1961-1980 arası

senato seçimleri ise iki yılda bir kısmi yenileme biçiminde gerçekleştiğinden çalışmaya dahil edilmemiştir.

HATAY GENELİNDE SEÇMEN DAVRANIŞI²

Hatay seçmeninin sandık başına gitme davranışı bakımından Türkiye genelinden çok farklı olmadığı; oy kullanma oranının genelde Türkiye geneli ile paralel gittiği belirlemesini yapmak yanlış olmayacaktır. Bunun istisnaları da yok değildir. 1965 seçimlerinde Hatay genelinde oy kullanma oranının Türkiye genelinin yaklaşık on puan altında gerçekleştiği; Antakya dikkate alındığında ise onbeş puanlık bir farkın olduğu görülmektedir. Bu seçimler ülke genelinde Adalet Partisi'nin oy patlaması yaptığı ve %50'nin üzerine çıkarak tek başına hükümeti kuracak çoğunluğa ulaştığı seçimlerdir. Yine bu seçimler 1950'den o güne kadar olanlar içerisinde, CHP'nin ülke genelinde en düşük oy oranını elde ettiği seçimlerdir. Merkez ilçe Antakya'nın oy verme davranışı da, yukarıda anılan 1965 seçimleri hariç, ülke ve Hatay genelinde gözlenen eğilimlerden farklı değildir.

HATAY VE SEÇİMLER

1950'den 2007'ye kadar gerçekleşen on beş milletvekilliği genel seçiminde Hatay genelinde CHP altı, Sosyal Demokrat Halkçı Parti iki, Halkçı Parti bir, Demokrat Parti bir, Adalet Partisi iki, Milliyetçi Hareket Partisi bir ve Adalet ve Kalkınma Partisi iki kere birinci parti olarak çıkmayı başarmışlardır. CHP-SHP-HP çizgisi toplam olarak dokuz defa bu ilden birinci parti olarak çıkmayı başarmakla beraber yalnızca 1977 seçimlerinde %50'nin üzerinde bir oy oranına ulaşmışlardır. Son üç seçimde de bu çizgi Hatay genelinde birinci parti olmayı başaramamaktadır. Bununla birlikte hemen şunu da eklemekte fayda vardır. CHP-HP-SHP çizgisinin bu onbeş seçim boyunca Hatay genelinde aldığı oylar her zaman Türkiye genelinde aldıkları oy oranının üzerinde gerçekleşmiştir. Mutlak rakamlar açısından en büyük fark 1977 seçimlerinde gerçekleşmiş; CHP bu seçimde ülke genelinde aldığı oy oranının yaklaşık on dört puan üzerinde bir oy oranına Hatay'da ulaşmıştır. Ancak en dikkat çekici sonuçlar 1995 ve 1999 seçimlerinde gerçekleşmiş görülmektedir. CHP bu iki seçimde ülke genelinde aldığı oy oranının yaklaşık olarak iki katına Hatay genelinde ulaşmayı başarmıştır. 1999 seçimlerinde ülke barajına takılarak parlamento dışında kalan CHP, Hatay genelinde %19.6 oyla ikinci parti olmayı da başarmıştır. Bu açıdan bakıldığında Hatay'ın CHP için önemli oy deposu oluşturduğundan; CHP'nin tam anlamıyla statik hal almış bir oy tabanından söz etmek, Nusayri seçmenin

² Hatay geneli oy kullanma oranları ve oyların dağılımı bir karşılaştırmaya olanak verebilmesi için incelenen her seçim döneminde mahalle grupları ile birlikte verilmiştir.

CHP'ye olan bağlılığının sürdüğünü ileri sürmek olanaklıdır.³ CHP için söz konusu olan bu durum 1980 sonrası Bülent Ecevit'in Demokratik Sol Partisi için geçerli değildir. DSP'nin Hatay söz konusu olduğunda durumu CHP'nin yukarıda açıklanan durumunun tam tersidir. 1987'den günümüze kadar DSP'nin Hatay genelinde aldığı oy oranı sürekli olarak ülke genelinin altında seyretmiştir.⁴ DSP ülke genelinde birinci parti olduğu 1999 seçimlerinde dahi Hatay genelinde CHP'nin gerisinde kalmıştır. Dolayısıyla 1999 seçimleri ile ilgili olarak yapılan Nusayri seçmenin bir kısmının CHP'ye oy vermeye devam ettiği; çoğunluğunun ise iktidara gelme olasılığı olduğunu düşündükleri DSP gibi başka partilere kaydığı yönlü değerlendirme (Güneş Ayata - Ayata, 2002: 147) Hatay özelinde pek de gerçeği yansıtmamakta; Nusayri seçmenin çoğunluğunun CHP'ye oy vermeye devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumun daha açık ve belirgin göstergesi mahalle bazında sonuçlar incelenirken görülecektir.

CHP açısından gözlenen eğilimler, 1960'lı yıllarda CHP'nin solunda yer alan partiler için de geçerlidir. 1965 ve 1969 seçimlerinde Türkiye İşçi Partisi ülke genelinin üzerinde bir oy oranına Hatay genelinde ulaşmayı başarmıştır. TIP'in Hatay'daki başarısı, 1965'de %4.6 ve 1969'da %3.6 gibi oranlara ulaşması ile ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise ortanın solundan daha solda olan partiler açısından durumu, ülke genelinde olduğu gibi Hatay'da da pek parlak değildir. 1999 seçimlerinde Hatay genelinde aldığı %1.3'lük oy oranı ile Türkiye genelinin üzerine çıkan Özgürlük ve Dayanışma Partisi de sonraki iki seçimde Türkiye genelini yansıtmış, hatta son 2007 seçiminde Türkiye genelinin de altında bir oy oranına ulaşabilmiştir.

Hatay ilinde seçimlerin bir tarafında CHP'nin olduğu açıktır. CHP gerçekleşen onbeş milletvekilliği seçiminden katıldığı onikisinin altısından birinci, altısından ise ikinci parti olarak çıkmış; CHP'nin kapalı olduğu yıllarda HP ve SHP birinci parti olmayı başarmışlardır. Terazinin bir tarafında CHP'nin (ve onun kapalı olduğu yıllarda devamı görülen partilerin) yer aldığı Hatay seçimlerinde terazinin diğer tarafı, seçimden seçime değişiklik göstermektedir. Hatay'ın sağ eğilimli seçmeni, değişik sağ partiler arasında bölünmediği zaman, dönemin güçlü olan sağ partisine yönelmektedir. Ancak sağ partiler açısından Hatay söz konusu olduğunda bir ayırım da yapmak gerekmektedir. Merkez sağ, milliyetçi sağ ve dinsel argümanları ağırlıklı olarak kullanan sağ partilerin birbirinden farklı olarak değerlendirilmeleri doğru olacaktır.

³ Fethi Açıkel (2003: 210) de Hatay'ın yanı sıra Erzincan, Tunceli ve Malatya gibi Alevi nüfus gruplarının bulunduğu illerde CHP'nin ülke genelinde aldığı oy oranının üzerine çıkmasını aynı biçimde değerlendirmektedir.

⁴ Bunun tek istisnası 2002 seçimlerinde gerçekleşmiştir. Ancak bu seçimde DSP'nin hem ülke genelinde hem de Hatay'da zaten çok düşük bir oy oranına sahip olduğu dikkate alınırsa genel eğilimin dışında bir durumu yansıttığı söylenemez.

DP, AP, ANAP ve DYP çizgisinin, ki bunlara Yeni Türkiye Partisi'ni (1961 ve 1965) de ekleyebiliriz, inişli çıkışlı bir grafik göstermektedir. Bu partiler Hatay söz konusu olduğunda onbeş seçimin yalnızca altısında ülke genelinin üzerine çıkabilmişlerdir. 1954 yılında DP, 1965'te AP, 1987 ile 1991 yıllarında DYP, 2002 seçimlerinde ANAP, ülke genelinde aldıkları oy oranından Hatay genelinde yüksek oy oranına ulaşmışlardır. Ülke genelinin üzerinde oy oranı söz konusu olduğunda en dikkat çekici sonucu 1961 seçimlerinde YTP yapmış; ülke genelinde %13.7'lik oy oranına sahip olurken Hatay genelinde %34.1 gibi oldukça yüksek bir orana ulaşmayı başarmıştır. Bunun haricinde bu partilerin ülke genelinin üzerinde oy aldıkları dönemde en yüksek fark, 1965 seçimlerinde AP tarafından elde edilmiş; bu seçimde AP ülke genelinden %4.6 daha fazla bir oy oranına Hatay'da ulaşmayı başarmıştır. DP'nin 1954'te ve AP'nin 1965'te yüksek oy aldıkları seçimlerin ülke genelinde de ulaştıkları en yüksek oy oranını gösterdiği hatırlatılmalıdır. DYP'nin 1987 ve 1991, ANAP'ın 2002 seçimlerinde Hatay genelinde aldığı oy oranı ülke genelinin çok az üzerinde gerçekleşmiştir.

Merkez sağ dışındaki MSP-RP-FP-SP çizgisi için ise, durum CHP'den tamamen farklıdır. Bu partilere AKP'yi de dahil etmek mümkündür. Bu partilerin Hatay genelinde aldıkları oy oranları hiçbir zaman ülke genelinden daha fazla olamamıştır. Son iki seçimin Hatay genelinde birinci partisi olan AKP için de durum aynıdır.

Ancak iş milliyetçi sağa geldiğinde durum farklılık gösterir. 1969 seçimleri hariç Milliyetçi Hareket Partisi (1987'de Milliyetçi Çalışma Partisi) sürekli olarak Hatay'da ülke genelinin üzerinde bir oy oranına sahip olmuştur. MHP 1999 seçimlerinde de Hatay genelinde birinci parti olmayı başarmıştır.

Özetlemek gerekirse CHP, Hatay'da önemli bir seçmen tabanına sahiptir. Bununla birlikte sağ seçmenin bir sağ partide birleşmesi durumunda, Hatay'da CHP'nin birinci parti olarak çıkması düşük bir olasılık olmaktadır. Sağ seçmenin 1999 seçimlerinde MHP'ye, 2002 ve 2007 seçimlerinde AKP'ye yönelmesi CHP'nin kalesi olarak nitelendirilen bu ilde, ancak ikinci parti olabilmesini beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla Açikel (2003: 200)'in ülke geneli seçim analizinde belirttiği, sağ seçmenin oylarının sağ-kanat partileri arasında dağılması durumunda, merkez solun ancak şansının olabileceği yönlü değerlendirmesi, Hatay için de yerinde bir tespit olacaktır. Bir anlamıyla Evans'ın seçmen davranışlarını güdüleyen faktörleri sayarken sözünü ettiği "bir partinin kazanmaması için oyların bir başka partiye yöneltmesi" durumu Hatay'da sağ seçmenin bir kısmı için son derece yerinde bir tespit olmaktadır. Kuşkusuz bu durum Hatay ilindeki Nusayri-Sünni biçimindeki mezhepsel farklılığın siyasete doğrudan yansımalarının sonuçlarından biridir. Bu durumunun çok daha belirgin göstergelerini mahalleler bazında sonuçlarına baktığımızda görmemiz olanaklıdır.

MERKEZ İLÇE ANTAKYA'DA KENT-KIR OY VERME DAVRANIŞI

Merkez ilçe Antakya'nın kent alanları içerisine dahil mahallelerinin seçim sonuçlarını değerlendirmeye geçmeden önce Antakya geneli seçim eğilimlerine bakmak gerekir. 1961-1965 ve 1969 seçimleri hariç merkez ilçe Antakya genelinde CHP-HP-SHP çizgisi birinci parti olmayı başarmıştır ve 1961'den günümüze toplam on iki seçimin dokuzunda bu çizgi, ipi birinci parti olarak göğüslemiştir. Bununla birlikte Antakya'nın kent-kır oy verme davranışını ortaya koyduğumuzda kentsel alanların değil de kırsal alanların bu çizgiye daha yakın olduklarını söylemek olanaklıdır. Elbetteki bu durum Türkiye üzerine yapılan genellemelerdeki sol seçmenin kentsel alanlar ağırlıklı olduğu yönündeki değerlendirmenin Antakya açısından pek de geçerli olmadığını gösterecektir. Bunun belirgin nedeni Antakya kırsal alanlarında Nusayri seçmen kitlesinin daha yoğun olmasında yatmaktadır.

Çizelge 1. Antakya Kent ve Kır Oy Verme Oranları⁵

	1987		1991		1995		1999		2002		2007	
	Kent	Kır	Kent	Kır	Kent	Kır	Kent	Kır	Kent	Kır	Kent	Kır
CHP					24.3	43.4	22.4	34.6	22.8	43.2	29.5	55.5
SHP	31.9	54.2	31.3	51.21								
DSP	3.8	5.3	2.3	2.93	4.7	4.6	9.8	15.2	0.82	3.33		
YTP									1.2	2.6		
ANAP	42.57	21.3	24	14	20.5	9.5	13.5	13	4.5	4.1		
DYP	15.5	13.8	32	24.5	19.7	24	7.8	11.5	7.1	7.9		
DP (2007)											3.0	3.1
Demokrat Türkiye P.							0.87	0.71				
RP			9.8	6.8	16.4	9.9						
FP							13.5	6.7				
AKP									35.3	16.3	50.3	26.6
SP									1.03	0.6		
MHP					11.4	4.4	27.5	11.1	8.9	4.5	13	7.9
GP									7.9	4.8	1.5	3.4
HADEP-DEHAP					1.6	2.3	1.2	1.5	1.8	2.8		
ÖDP							1.1	2	0.28	0.41	0.1	0.1
Bağımsızlar									6.6	7.6	1.2	2.0

Kaynak: DİE, 1988; 1992; 1996; 2000; 2003 ve TÜİK, 2007.

Antakya kentsel alanlarında sağ partilerin hâkimiyeti dikkati çekmektedir. Yukarıdaki çizelgede değerlendirmeye alınan altı seçimin yalnızca birinde, 1995 yılı seçimlerinde SHP kent alanlarında birinci olmayı başarmıştır. Bu seçimde de sağ oyların sağ partiler arasında dengeli dağılımı dikkati çekmektedir. Antakya'nın kentsel alanlarında sağ oylar, 1999 seçimlerinden itibaren bir sağ partide toplanmaya başlamıştır. Bu durum 2007 seçimlerinde bütün belirginliği ile ortaya çıkmış; AKP'nin oy oranı %50'yi bulmuştur. Kırsal alanlarda da AKP 1987'den beri hiçbir sağ partinin ulaşamadığı bir oy oranına ulaşmayı başarmış-

⁵ DİE kaynaklarında kır alanları içine beldeler de girmektedir.

tır. CHP açısından ise Antakya kentsel alanlarında 2007 seçimlerinde ulaşılan oy oranı, son dört seçimde ulaşılan en yüksek değeri göstermektedir. Aynı biçimde kırsal alanda ulaşılan oy oranı da 1987'den günümüze kadar ulaşılan en yüksek oy oranı olmuştur. Hemen şunu eklemek lazım ki, aslında yükseliş 2002 seçimlerinde başlamış görünmektedir. 2002 seçimlerinde CHP kökenli bağımsız adayın aldığı oy oranı ile CHP'nin toplamı yaklaşık olarak 2007 seçimlerindeki oranları vermektedir. Ülke genelinde siyasal kutuplaşmanın yaşandığı dönemlerde, Nusayri seçmenin CHP'ye dönük ilgisi artarken, sağ seçmen de güçlü olan sağ partide oylarını toplamaktadır.

2007 seçimleriyle ilgili bir başka değerlendirme HADEP-DEHAP çizgisi üzerinden yapılabilir. 2007 seçimlerine bağımsız adaylarla katılan bu hareket Hatay'da da bir bağımsız aday çıkartmıştır. 2007 seçimlerinde tüm bağımsız adayların aldıkları oy oranı dahi DEHAP'ın bir önceki seçimde aldığı oy oranının altında kalmıştır. Kaldı ki bu çizginin, Hatay'da gösterdiği bağımsız aday Nusayri kimliği ve ÖDP'li geçmişi ile de bilinmekteydi. Buna rağmen ülke genelinde olduğu gibi söz konusu çizginin oy oranı Hatay'da da gerilemiştir. Bunun yanı sıra ÖDP Hatay genelinde olduğu gibi Antakya'nın kent ve kır alanlarında tamamen silikleşmiştir.*

ANTAKYA'DA MAHALLELER BAZINDA SEÇİM SONUÇLARI

Antakya'da 2007 seçim sonuçlarına göre 44 mahalle bulunmaktadır.** Bu 44 mahalleden 33'ünün seçim sonuçlarını, 1961 seçimlerinden itibaren izlemek olanaklıdır. Antakya mahallelerindeki seçmen davranışlarını incelerken mahalleleri üç ana gruba ayırarak incelemek konunun daha iyi anlaşılabilmesini sağlayacaktır. Mahalleleri üç grupta sınıflandırırken başvuru temel ölçüt coğrafi konumlanmış ve mezhepsel farklılık olmuştur. Aynı grup içerisinde değerlendirilen mahalleler arasında büyük sosyo-ekonomik farklar bulunmaktadır.

I. Grup'ta değerlendirilen mahalleler genelde kentin en eski yerleşim alanları olarak kabul edilen, birçoğu birkaç sokaktan ibaret olan; dağın eteklerinde yer alan; sayıları fazla olmakla beraber, toplam nüfusları ve dolayısıyla seçmen sayıları az olan mahallelerdir. Birinci grubu oluşturan mahalleler aşağıda verilmiştir.

I. Grup: Akbaba, Aydınlıkevler, Barbaros, Bağrıyanık, Biniciler, Zenginler, Ulucami, Yenicami, Meydan, Hacıömeralpapot, Şeyh Ali, İplikpazarı, Kardeşler, Kocaabdi, Şehitler, Duttibi, Karaali Bölüğü, Kantara, Şirince, Kuyulu, Havuzlar. Bu mahallelerin tamamının seçim sonuçları 1961 yılından itibaren takip edilebilmektedir. Bu mahalleler ekonomik açıdan, dar gelirli ailelerin olması

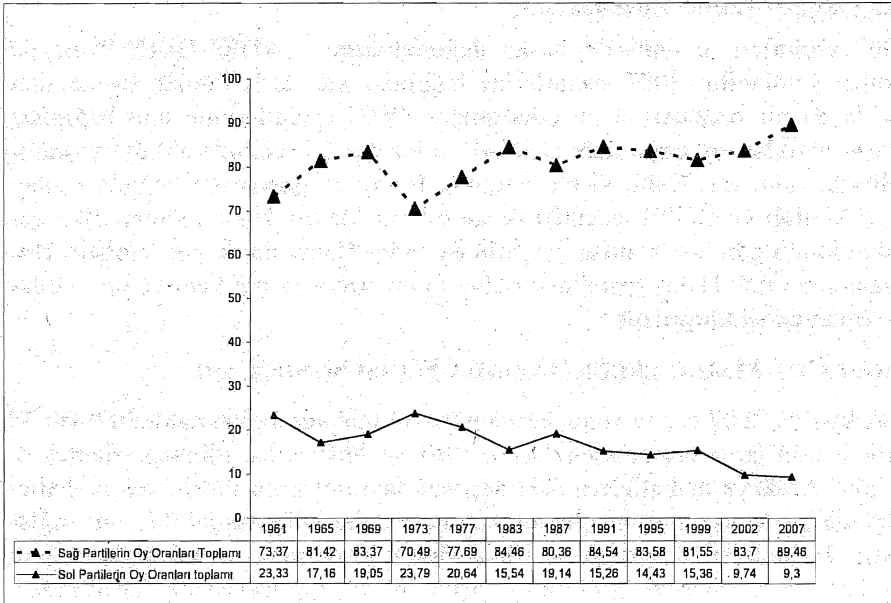
* 2009 Yerel Seçimleri'nde Hatay'ın Samandağ ilçesinde belediye başkanlığını ÖDP adayının kazanması, partinin başarısı ile değil, aday ile ilgilidir.

** 2009 Yerel Seçimleri'nde mahalle sayısı 45'e yükselmiştir.

bağlamında benzer özelliklere sahiptirler. Bununla birlikte coğrafi konum ve ekonomik benzerlik açılarından bu grupta yer alabilecek Fevzi Çakmak, Güllübahçe, Gazi Paşa, Orhanlı, Sofular ve Haraparası mahalleleri açıklanacak nedenlerden dolayı II. Grupta değerlendirilecektir. Bu durumda I. Grup'ta değerlendirilen mahalle sayısı (günümüzdeki biçimiyle) yirmibir adettir.⁶

Şekil 2. BGM'de Sağ ve Sol Partilerin Oy Oranlarının Seyri⁷

I. Grup Mahalleler

Kaynak: DİE, 1964; 1966; 1970; 1974; 1978; 1985; 1988; 1992; 1996; 2000; 2003 ve TÜİK, 2007.

II. Grubu oluşturan mahalleler kentin güneyinde yer alan, Nusayri nüfus kesimlerinin ağırlıklı olarak yaşadığı ve CHP'nin "kale"leri olarak kabul edilen mahallelerdir. Bu grupta yer alan mahalleler Gazi, Elektrik, Armutlu, Sümerler, Akdeniz ve Kışlasaray mahalleleridir. Bu grupta değerlendirilecek mahalleler arasında önemli sosyo-ekonomik farklar bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse Sümerler ve Kışlasaray mahalleleri yüksek ekonomik düzeye sahipken, Armutlu ve Elektrik mahalleleri düşük sosyo-ekonomik özellikleri ile dikkati çekmektedir. Bununla birlikte benzer siyasal davranışlara sahip olmaları oy tercihini etkileyen temel faktörün ekonomik düzey tarafından belirlenmediğinin

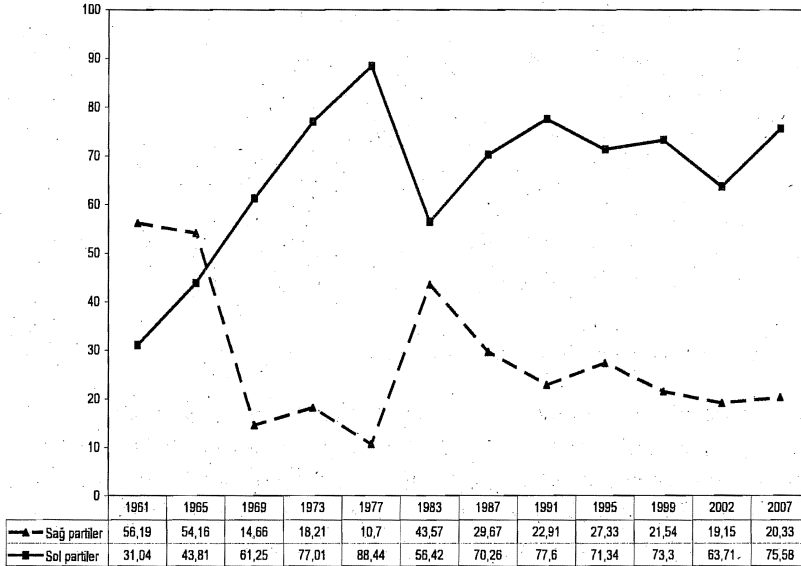
⁶ I. Grup Mahalleler bundan sonra BGM olarak anılacaktır.

⁷ Mahallelerdeki sağ ve sol parti oyları hesaplanırken merkez sağ- aşırı sağ ya da merkez sol- sosyalist sol ayrımı yapılmamış; siyasal yelpazenin sağında ve solunda değerlendirilen partiler bir bütün olarak ele alınmıştır. Sol parti oylarına 1995 ve 1999 seçimlerinde HADEP'in, 2002 seçimlerinde DEHAP'ın oyları da eklenmiştir. Bağımsızların aldıkları oylar bu şekillerin hazırlanmasında dikkate alınmamıştır.

göstergesi olarak alınabilir. Yukarıda anılan BGM içerisinde değerlendirilebilecekken bu II. Gruba alınan Fevzi Çakmak, Güllübahçe, Gazi Paşa, Orhanlı, Sofular ve Haraparası mahallelerinin neden bu grupta değerlendirildiklerini de açıklayalım. Bu mahallelerden Fevzi Çakmak, Güllübahçe ve Gazi Paşa II. Gruptaki mahalleler ile coğrafi bağa sahiptir. Diğer üç mahalle Orhanlı, Sofular ve Haraparası'nın II. Gruptaki mahalleler ile coğrafi bağlantısı yoktur. Bununla birlikte bu mahallelerde de Nusayri nüfus grupları yer almakta; CHP konusunda bir parti özdeşleşmesi de görülmektedir. Ayrıca bu altı mahallede toplam kayıtlı seçmen sayısı 2007 seçimlerine göre II. Grup içerisinde %14.5'lik bir paya sahiptir. Coğrafi bağı olmayan üç mahalleyi alırsak bu oran yalnızca %7.45 olarak belirmektedir. Bu çalışmada II. Grup adı altında toplam oniki mahalle şunlardır: Fevzi Çakmak, Güllübahçe, Gazi Paşa, Orhanlı, Sofular, Haraparası, Gazi, Elektrik, Armutlu, Sümerler, Akdeniz ve Kışlasaray. Bu mahalleler Nusayri nüfus kitlelerini barındırmakta; ayrıca Kışlasaray'da eğitilmiş ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek Sünni Gazipaşa, Güllübahçe, Kışlasaray ve Sümerler mahallelerinde az da olsa gayrimüslim seçmen de bulunmaktadır.* Bu mahallelerden onunun seçim sonuçlarına 1961'den itibaren ulaşmak olanaklıdır. Gazi 1995 ve Akdeniz ise 1999'dan itibaren izlenebilmektedir.

Şekil 3. İGM'de Sağ ve Sol Partilerin Oy Oranlarının Seyri

II. Grup Mahalleler

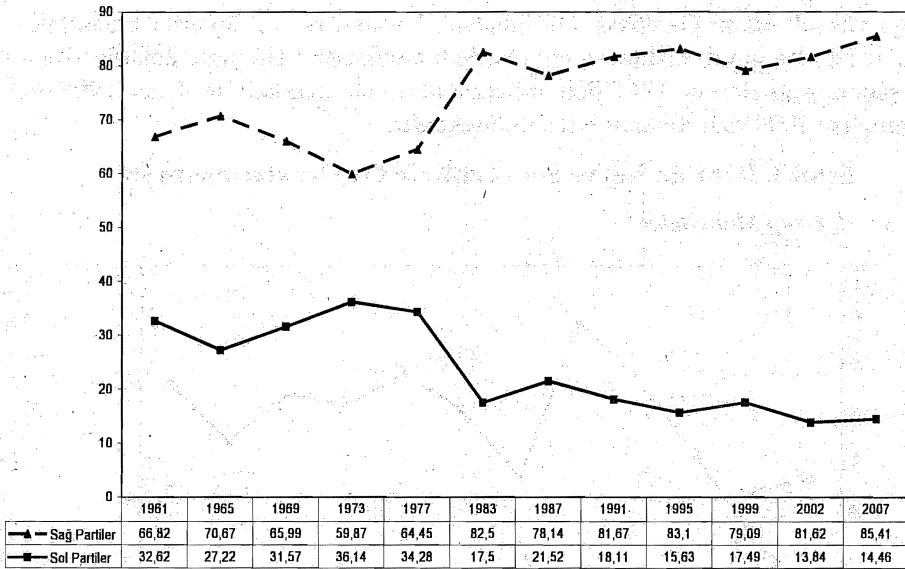
Kaynak: DİE, 1964; 1966; 1970; 1974; 1978; 1985; 1988; 1992; 1996; 2000; 2003 ve TÜİK, 2007.

* II. Grup Mahalleler bundan sonra İGM olarak anılacaktır.

III. Grubu oluşturan mahalleler ise kentin kuzeyinde yer alan ve nispeten yeni kurulan yerleşim yerlerini içeren mahallelerdir. Bunlardan yalnızca üçünün (Kanatlı, Cumhuriyet ve Cebirail) seçim sonuçları 1961 yılından itibaren izlenebilmektedir. Akevler ve Emek 1983, Aksaray, Altınçay ve Saraykent 1995, Esentepe ve Ürgenpaşa 1999 seçimlerinde yer almışlardır. Yine III. Grubu oluşturan mahalleler arasında da önemli sosyo-ekonomik farklar olduğu gözlenmekle beraber, benzer oy verme davranışı dikkati çekmektedir.⁹ Antakya'nın asıl yayılma alanı bu mahallelerin olduğu konuma doğru gerçekleşmektedir. Bu durum mahallelerde kayıtlı seçmen sayılarının karşılaştırılması ile de ortaya çıkmaktadır (Bknz.: Şekil 5)

Şekil 4. ÜGM'de Sağ ve Sol Partilerin Oy Oranların Seyri

III. Grup Mahalleler

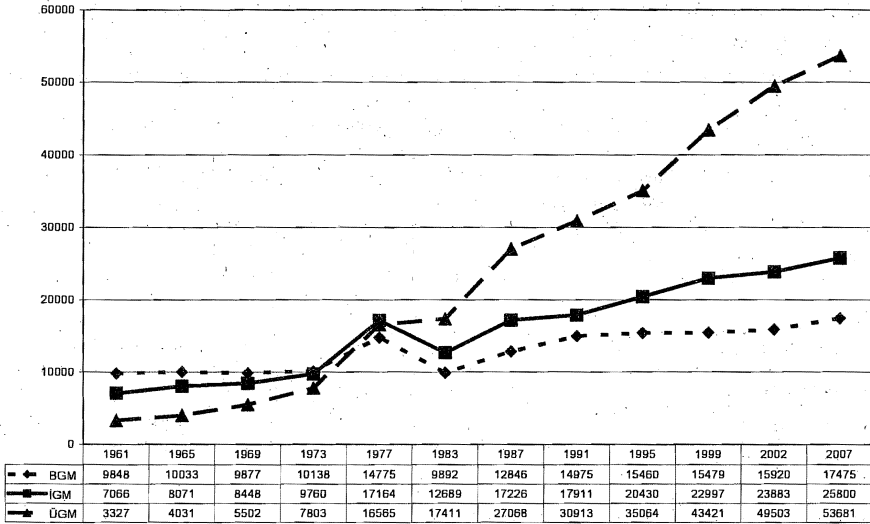
Kaynak: DİE, 1964; 1966; 1970; 1974; 1978; 1985; 1988; 1992; 1996; 2000; 2003 ve TÜİK, 2007.

Bu üç mahalle grubu arasında hem içerdiği mahalle sayısı hem de kayıtlı seçmen sayısında büyük artış görülen ÜGM'dir. Son üç seçimde bu mahallelerin kayıtlı seçmen sayısı diğer iki mahalle grubunun toplamının da üzerine çıkmıştır. Hatay Sünni nüfus gruplarını barındıran ilçelerinden Antakya'ya doğru göçün bu mahallelere doğru yoğunlaşması bunun nedenidir.

⁹ III. Grup Mahalleler bundan sonra ÜGM olarak anılacaktır.

Öncelikli olarak bu mahalle grupları arasındaki oy kullanma oranlarını yorumlayalım. 1961-2007 yılları arasındaki on iki seçimde BGM'deki seçmenin sandığa gitme oranı iki seçim (1973 ve 1977) hariç, İGM'deki oy kullanma oranlarının üzerinde gerçekleşmiştir. Bunun nedenleri söz konusu seçimler incelenirken değerlendirilecektir. Bu on iki seçimin on birinde İGM'de oy kullanma oranı da ÜGM'deki oranlardan yüksek gerçekleşmiştir. Yalnızca AP'nin tek başına iktidara geldiği 1965 seçimlerinde ÜGM'nin oy kullanma oranı İGM'inkinden yüksek gerçekleşmiştir.

Şekil 5. Mahalle Gruplarının Seçmen Sayısının Değişimi¹⁰

Kaynak: DİE, 1964; 1966; 1970; 1974; 1978; 1985; 1988; 1992; 1996; 2000; 2003 ve TÜİK, 2007.

1961 milletvekilliği genel seçimlerinde Antakya kent merkezindeki 33 mahalleden 31'inde Yeni Türkiye Partisi'nin, sadece ikisinde CHP'nin birinci parti konumunda olduğu görülmektedir. Antakya'da yüksek oy oranına ulaşan YTP'nin Hatay genelinde aynı başarıyı yakalayamadığını görüyoruz. Bu durumda milletvekili adaylarının özelliklerinin, Antakya'da seçmen davranışını belirleyen temel faktör olarak ön plana çıktığını söylemek yanlış olmaz. Yine bu seçimlere bakıldığında henüz mahalleler arasında bir kutuplaşmanın ortaya çıkmadığını söylemek olanaklıdır.

¹⁰ 1973, 1977 ve 1983 seçimlerinde kayıtlı seçmen sayısı bakımından büyük oynamalar dikkati çekmektedir. 1977 seçimlerinde kayıtlı seçmen sayısı 1973 seçimlerine oranla % 75 artarken; 1983 seçimlerinde kayıtlı seçmen sayısı % 17.5 azalmış görünmektedir. DİE verilerine göre 1983 seçimlerinde Antakya genelinde de kayıtlı seçmen sayısı 1973 seçimlerine oranla % 9.33 azalmıştır (DİE, 1978 ve 1985).

Çalışmamızda ikinci kategoride sınıflandırdığımız mahallelerin, ki bunların sayısı 1961 seçimleri için 11'dir, sadece ikisinde (Kışla ve Saray*) CHP'nin birinci parti olduğu görülmektedir. CHP'nin birinci olduğu iki mahalle Sünni kökenlilerin ve gayrimüslim nüfus gruplarının da, göreceli olarak refah düzeyi yüksek ve eğitilmiş kesimlerinin yaşadığı mahallelerdir. Bugün CHP'nin kaleleri olan mahalleler 1961 seçimlerinde DP'nin devamı olan YTP'ye eğilim göstermişlerdir. Bu açıdan bakıldığında kentin geri kalan mahalleleri ile uyum içerisindedirler. Ancak yine de YTP'nin bu mahallelerde aldığı oy oranının BGM'de aldığından yaklaşık 16 puan düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Antakya seçmeninin henüz mezhepsel oy verme davranışını kalıplaştırmadığı bir dönemde, Nusayri seçmenin bir kısmının da Sünni seçmen grupları gibi DP'nin devamı olarak gördükleri YTP'ye yöneldiğini söylemek olanaklıdır. Bağımsız adayın da bu mahallelerde (İGM) hatırı sayılır oranda oy aldığı görülmektedir.

Çizelge 2. 1961 Seçimleri

	Seçime Katılım Oranı (SKO)	YTP	CHP	AP	CKMP	Bağımsızlar
BGM	79.47	68.93	23.33	3.54	0.90	3.44
İGM	76.37	52.69	31.04	2.27	1.23	12.75
ÜGM	73.10	60.73	32.62	4.90	1.19	1.36
Antakya Geneli (AG)	76.1	57.60	32.10	3.50	1.61	5.20
Hatay Geneli (HG)	81.1	34.10	37.30	21.70	3.50	3.40
Türkiye Geneli (TG)	81.4	13.70	36.70	34.80	14.00	0.80

Kaynak: DiE, 1964.

Yine bu mahallelerde bağımsızların aldıkları oy oranı da son derece düşüktür. Yalnızca iki mahallede bağımsız adaylar yüzde onun üzerinde bir oy oranına ulaşmayı başarmışlardır. ÜGM'den yalnızca üçü, Kanatlı, Emek ve Cebrail 1961 seçimlerinde yer almaktadır. Bu mahallelerde de YTP'nin üstünlüğü görülmekle birlikte BGM'deki kadar büyük oy farkı oluşmamıştır. Hatta bugün Antakya merkezinde sağ partilerin kaleleri olarak bilinen bu mahallelerin toplamında CHP oyları, bugün için CHP'nin kaleleri olarak nitelendirilen İGM'in bile üzerine çıkmıştır. YTP bu mahallelerde de birinci parti olmasına rağmen oy oranı diğer iki gruptaki mahallelerdeki oy oranının altında kalmıştır. CHP'nin oy oranı ise %32.62'lik oran ile diğer iki gruptaki mahallelerden daha yüksek gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde seçimlerden ikinci sırada çıkan AP ise ÜGM'de diğer iki gruba göre daha yüksek oy oranına ulaşmasına rağmen yine de kayda değer bir oy oranına sahip olamamıştır. Antakya mahallelerinde son

* Bu tarihte Kışla ve Saray olarak iki mahalle olan bölge ilerleyen süreçte Kışlasaray adıyla tek mahalle haline getirilecektir.

derece yüksek oranlara ulaşan YTP Hatay genelinde aynı başarıyı gösterememiş; CHP'nin altında ikinci sırada yer almıştır.

1965 seçimlerine gelindiğinde 1961 seçimlerine benzer bir durum söz konusudur. 31 mahallenin 27'sinde bir parti birinci konumdadır. 1961 seçimlerinde Antakya'da varlık gösteremeyen AP bu kez, Türkiye genelinde olduğu gibi, Antakya'da da büyük başarı kazanmıştır. CHP seçimlere giden süreçte "ortanın solu" politikasını açıklamış, ama ülke genelinde beklediği ilgiyi görememiştir. "Ortanın solu" politikasının ülke genelinde seçmenin bir kısmını olumsuz etkilediği ve CHP'den uzaklaşmasına yol açtığı görülmüştür ki, bunun sonucu CHP'nin 1950'den bu döneme kadar en düşük oy oranını elde etmesidir. "Ortanın solu" anlayışının Antakya'nın Sünni seçmeni üzerinde de etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. CHP'nin oy oranı bir önceki seçime göre BGM ve ÜGM'de dokuz puandan fazla düşmüştür. Buna mukabil İGM'de ise yaklaşık yedi puanlık bir artış gerçekleşmiştir. Bu veriler ışığında 1965 seçimleri söz konusu olduğunda hemen şunu belirtmek olanaklıdır. Bu seçimler Antakya'da mahalleler arası siyasal kutuplaşmanın başladığının işaretlerini vermektedir. Bu siyasal kutuplaşma henüz Nusayri yurttaşların yoğunlaştığı mahallelerde belirgin olarak ortaya çıkmamasına rağmen, kentin diğer mahallelerinde izlerini göstermiştir. Bu noktada belirtilmesi gereken bir başka nokta da oy kullanma oranları ile ilgilidir. Bu seçimlerde Hatay geneli oy kullanma oranı, Türkiye ortalamasının yaklaşık on puan altında kalırken; Antakya'da bu fark yaklaşık on yedi puanı bulmaktadır Bununla birlikte BGM'deki oy kullanma oranı, Hatay ve Antakya genelinin üzerinde gerçekleşmiştir. Nusayri seçmenin ağırlıklı olduğu İGM'de ise oy kullanma oranı son derece düşük kalmış; bu mahallelerde seçmenin yarıya yakını sandığa gitmemiştir. Nusayri kökenli seçmenin bir bocalama içerisine girdiğini söylemek olanaklıdır. Sandığa gitmemek biçiminde ortaya çıkan bu bocalama 1969 seçimlerinde bu mahallelerin CHP'ye yönelmesi ile sonuçlanacaktır. BGM'de CHP'nin oy oranı yüzde onlar civarında seyretmektedir. Bu mahallelerde sağ partiler yönünde kutuplaşmanın ortaya çıkmaya başladığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Çizelge 3. 1965 Seçimleri

	SKO	AP	CHP	YTP	TİP
BGM	67.88	76.55	14.19	4.87	2.97
İGM	52.82	45.25	37.96	8.91	5.85
ÜGM	58.60	65.23	23.54	5.44	3.68
AG	54.5	60.13	25.88	5.87	5.83
HG	61.2	57.50	31.20	3.20	4.60
TG	71.3	52.90	28.70	3.70	3.00

Kaynak: DİE, 1966.

BGM ve ÜGM'de AP'nin oy oranı %65'in üzerinde gerçekleşirken İGM'de %50'nin altında kalmıştır. Kentin Sünni mahallelerinde CHP karşıtlığı belirginleşirken Nusayri kesimlerin yoğun olduğu yerlerde henüz CHP'ye karşı, diğer mahallelerde AP'ye olduğu kadar yoğun bir yönelim gözlenmemekle beraber, ilgi artmıştır. Bu mahallelerde CHP'nin oy oranları ülke genelinin de üzerindedir. TİP de bu mahallelerde ülke ve Hatay genelinde aldığı oy oranından daha yüksek bir başarıyı yakalamıştır.

1969 seçimleri ise kentin o günden bu güne hemen bütün seçimlerinde ortaya çıkan mahalleler bazında bölünmesinin açıkça ortaya çıktığı seçim olması bakımından, bir dönüm noktası; bir anlamıyla kırılma noktasıdır. En başta bütün mahalle gruplarında oy kullanma oranları, Türkiye genelinin üzerine çıkmıştır. Bu anlamıyla da söz konusu on iki seçim içerisinde karşılaşılan ilk ve de tek durumdur. Bir önceki seçimde önemli ölçüde sandığa gitmeyen Nusayri seçmenler, anlaşılan bu kez tercihlerini CHP'de birleştirmişlerdir. Dolayısıyla mahalleler arasında kutuplaşma belirgin hale gelmiştir.

Çizelge 4. 1969 Seçimleri

	SKO	AP	CHP	TİP	BP	MHP	GP	Bağımsızlar
BGM	71.67	79.19	17.91	1.14	0.79	0.56	3.62	1.27
İGM	68.32	12.77	55.79	5.46	0.99	0.35	1.54	22.69
ÜGM	64.49	61.72	29.29	2.28	0.67	0.70	3.57	1.26
AG	67	35.98	25.78	5.50	0.70	0.66	2.00	28.41
HG	66.6	39.50	30.01	3.60	2.2	2.7	4.4	16.70
TG	64.3	46.60	27.40	2.70	2.8	3.0	6.6	5.60

Kaynak: DİE, 1970.

İkinci grupta değerlendirdiğimiz ve bugün de CHP kaleleri olarak adlandırılan mahallelerde, CHP asıl sıçrayışını bu seçimde gerçekleştirmiştir. Bu mahallelerde büyük sıçrama yapan CHP, diğer mahalle gruplarında oy oranlarını yükseltmekle beraber, AP'nin yanında sönük kalmıştır. İGM'de bağımsızların aldıkları oy oranı da dikkati çekmektedir. CHP'nin özellikle BGM'deki yükselişinin TİP'in oy kaybetmesiyle alakalı olduğunu söylemek olanaklıdır. Birlik Partisi'ne ise Nusayri seçmen ilgi göstermemiştir.

12 Mart 1971 askeri müdahalesi ve sonrasında Türkiye siyasetinin yükselen partisi CHP ve yükselen lideri Bülent Ecevit olurken, Nusayri seçmen de oylarını tam anlamıyla CHP'ye yağıdırmaya başlayacaktır. 1973 seçimlerinin ülke genelinde birinci partisi CHP olacaktır. Bu seçimlerde Antakya mahallelerindeki oy kullanma davranışı da ilginçtir. İGM'deki oy kullanma oranı ilk kez BGM'deki oy kullanma oranının üzerinde gerçekleşmiştir. Genel olarak bütün mahalle gruplarında oy kullanma oranı bir önceki seçime göre düşmüştür.

BGM'deki düşüş yaklaşık on üç puanı, ÜGM'de düşüş yaklaşık on bir puanı gösterirken İGM'de düşüş iki puanın altındadır.

Çizelge 5. 1973 Seçimleri

	SKO	CHP	AP	MSP	MHP	DP	TBP
BGM	58.49	23.79	45.10	7.00	4.98	13.41	0.54
İGM	66.56	77.01	9.24	1.27	1.20	6.50	1.62
ÜGM	53.74	36.14	40.03	6.44	4.98	8.42	0.50
AG	60.14	49.00	22.75	3.30	3.30	13.00	3.50
HG	62.9	37.50	23.30	6.40	5.10	15	1.80
TG	66.8	33.30	29.80	11.80	3.40	11.9	1.10

Kaynak: DİE, 1974.

İGM'de CHP oylarının oranı bir önceki seçime göre %50 artmış görünmektedir. Diğer mahallelerde de CHP oy oranlarını yükseltmiştir. Ancak her ikisinde de AP'nin oy oranlarının altında kalmıştır. BGM'de Türkiye ortalamasını dahi yakalayamamıştır. Dikkat çekici bir nokta da MHP'nin BGM ve ÜGM'de Türkiye ortalamasının üzerine çıkmasıdır. Nusayri kesimin yaşadığı İGM'de ise bütün sağ partiler Türkiye genelinin çok altında oy oranlarına sahip olmuşlardır. Bununla birlikte BGM ve ÜGM'de AP'nin Antakya, Hatay ve Türkiye genelindeki oy oranlarının çok üzerine çıkmayı başardığı da görülmektedir.

1977 seçimlerinde de bu eğilim devam edecektir. Nusayri mahallelerinde CHP'ye olan yönelim devam ederken, diğer mahallelerde sağ partilerin birinciliği sürmektedir. Bu seçimlerde oy kullanma oranlarının Antakya'nın bütün mahalle grupları için keskin biçimde yükseldiği dikkati çekmektedir. Siyasal kamplaşmanın doruk noktasına vardığı bu dönemde oy kullanma eğilimin artması anlaşılabilir. Bununla birlikte İGM'deki artış bir önceki seçime göre yirmi puanın üzerindedir. 1977 seçimleri İGM'deki oy kullanma oranının BGM'deki oy kullanma oranının üzerinde gerçekleştiği ikinci ve son seçim olmuştur. BGM ve ÜGM'in oy kullanma oranları da artmasına rağmen İGM'deki boyutlara varmamıştır. Bir diğer deyişle bu mahallelerde Sünni seçmen sandığa gidince CHP'nin oy oranı gerilemektedir.

1977 seçimleri CHP'nin çok partili demokratik yaşam boyunca ülke genelinde ulaştığı en yüksek oy oranına ulaştığı seçimler olmasına rağmen BGM ve ÜGM'deki oy oranı bir önceki seçime göre gerilemiştir. Kuşkusuz bunda bu mahallelerdeki oy kullanma oranının bir önceki seçime göre yükselmesinin de etkisi vardır.

BGM ve İGM arasındaki kutuplaşma son derece belirgindir. BGM'de sağ partilerin toplam oyu %80'i bulurken; İGM'de ise CHP'nin oy oranı %90'a yaklaşmaktadır. ÜGM'de de sağ partilerin ağırlığı görülmekle birlikte daha dengeli bir durum söz konusudur. BGM ve ÜGM'de MHP'deki artış belirgin-

dir. Ülke genelinde olduğu gibi Hatay'da da yaşanan sağ ve sol biçimindeki kutuplaşma ve çatışma ortamının Sünni seçmenin bir kısmının MHP'ye doğru yönelmesinde etkili olduğu görülmektedir.

Çizelge 6. 1977 Seçimleri

	SKO	CHP	AP	MSP	MHP	DP	TBP
BGM	68.32	20.64	56.87	3.51	16.93	0.38	0.11
İGM	86.78	88.44	8.56	0.50	1.70	0.09	0.25
ÜGM	65.48	34.28	48.16	3.17	12.70	0.42	0.13
AG	79.5	63.20	26.00	2.20	6.80	0.40	0.40
HG	75.1	55.10	28.60	5.10	9.00	0.70	0.40
TG	72.4	41.40	36.90	8.60	6.40	1.80	0.40

Kaynak: DİE, 1978.

1980 askeri darbesi sonrasında ise Antakya'nın mahalleleri arasındaki politik tutum alışı, 1969'dan beri süregelen eğilim yine devam etmiş görünmektedir. Nusayrilerin yoğun olarak bulunduğu mahalleler CHP'nin devamı gördükleri partilere ve doksanlı yıllardan itibaren yeniden CHP'ye yönelirken; BGM'lerde sağ partilere olan eğilim sürmüştür. Bununla birlikte 1980 sonrası asıl dramatik değişim, göreceli olarak daha dengeli bir oy dağılımına sahip olan ÜGM'de görülmektedir. Bu mahallelerde de sosyal demokrat partiler hızla güç kaybına uğramışlardır. Kuşkusuz bunun önemli nedenlerinden biri olarak Hatay'ın diğer ilçelerinden Antakya'ya gerçekleşen göç gösterilebilir. Antakya mahalleleri arasındaki mezhepsel ve bundan kaynaklı farklılık, Hatay'ın ilçeleri bazında da geçerlidir. Sünni nüfus kesimlerinin ağırlıklı olarak yaşadığı ilçelerden Antakya'ya doğru göçün kentin bu ÜGM'sine doğru gerçekleştiği de bilinmektedir.

Çizelge 7. 1983 Seçimleri

	SKO	ANAP	MDP	HP
BGM	90.91	59.07	25.39	15.54
İGM	88.97	19.35	24.22	56.42
ÜGM	88.10	55.95	26.55	17.50
AG	90.50	31.72	28.52	39.75
HG	91.4	34.10	29.50	36.40
TG	92.3	45.10	23.30	30.50

Kaynak: DİE, 1985.

Görüldüğü gibi BGM ve ÜGM'de Halkçı Parti Türkiye ortalamasının neredeyse yarısına ancak ulaşabilmişken; Nusayri seçmenin yoğunlaştığı İGM'de seçmenlerin tercihinin önemli kısmını kendisine çekmeyi başarmıştır. Bu durumda dört eğilimi birleştirdiğini iddia ederek öne çıkan ANAP'ın Antakya özelinde Sünni kökenli ve öncesinde sosyal demokrat eğilimli partilere oy veren

ÜGM'lerdeki seçmeni etkilediğini söylemek yanlış olmasa gerektir. Bir başka çarpıcı sonuç da Nusayri mahallelerinde MDP'nin ANAP'ın da önüne geçerek ikinci parti konumuna gelmesidir. Cuntanın açıktan destek verdiği partinin sol eğilimleri ile tanınan Nusayri seçmenin ilgisini çektiği görülmektedir.

Çizelge 8. 1987 Seçimleri

	SKO	ANAP	DYP	IDP	MÇP	RP	SHP	DSP
BGM	94.68	53.15	19.94	0.45	3.03	4.24	15.02	4.12
İGM	92.89	20.61	6.62	0.21	0.63	1.60	66.02	4.24
ÜGM	91.13	51.98	19.00	0.31	3.39	3.75	18.19	3.33
AG	94.50	31.40	14.60	0.40	2.20	3.10	42.70	4.60
HG	94.2	30.08	20.01	0.50	3.10	6.10	32.70	6.70
TG	93.3	36.30	19.10	0.80	2.90	7.20	24.80	8.50

Kaynak: DİE, 1988.

1987 seçimlerindeki tablo da aşağı yukarı 1983 seçimlerini tekrar etmiş görünmektedir. Yine BGM ve ÜGM'de sağ partiler yüksek oy oranlarına ulaşmışlardır. ANAP'ın oy oranları azalmış; sağda ikinci parti konumuna DYP gelmiş; Milliyetçi Çalışma Partisi ve Refah Partisi de kendilerine bu mahallelerde yer bulmuşlardır. Bu mahalle gruplarında sosyal demokrat oylara talip iki partiden Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin oy oranı, HP'nin bir önceki seçimde aldığı oy oranı civarında gerçekleşmiş; Demokratik Sol Parti de yelpazedeki yerini almıştır. DSP'nin bu grup mahallelerde aldığı oy oranı ile Nusayri kesimlerin yoğun olarak yaşadığı İGM'de aldığı oy oranı birbirine yakındır. Oysa ki SHP'nin Nusayri mahallelerinden aldığı oy oranı, BGM ve ÜGM'de aldığı oranların çok üzerindedir. Bu durumda Nusayri seçmenin CHP'nin devamı olarak SHP'yi gördüğü; DSP'nin Nusayri kesimler üzerinde etkisinin sınırlı kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Sosyal demokrat partiler arasındaki bu durum ilerleyen süreçte de devam etmiş; 1991 seçimlerinde Nusayri nüfus guruplarının oturduğu mahallelerde SHP'nin oy oranı %70'lerin de üzerine çıkmıştır. DSP'nin bu mahallelerde aldığı oy, diğer mahalle guruplarının üzerinde olmakla beraber yine de SHP'nin yanında sönük kalmaktadır. Kentin diğer mahallelerinde ise iki sağ parti arasında rekabet gözlemlenmektedir. DYP bu mahallelerde birinci parti konumuna gelirken ülke genelinde aldığı oy oranının da üzerine çıkmıştır. ANAP ise yine ülke genelinde aldığı oy oranının üzerinde bir oy oranına ulaşırken, sağ yelpazenin, bu mahallelerdeki ikinci partisi konumuna gerilemiştir. Bu arada RP'nin de yükselişi dikkati çekmektedir. Her ne kadar bu seçimlerde RP, MÇP ve IDP ile ittifak yaparak girmiş olsa da, kentin Sünni kesimlerinin gelecekte yönecekleri siyasetin sağındaki parti olacağının işaretlerini vermektedir. SHP'nin bu mahallelerdeki oy oranı ise bir önceki seçime göre gerilemiş, ülke genelinde aldığı oy oranının altında kalmıştır. Hatta BGM söz konusu olduğunda SHP'nin RP'nin de gerisinde kaldığı görülmektedir.

Çizelge 9. 1991 Seçimleri

	SKO	ANAP	DYP	RP	SHP	DSP
BGM	84.44	29.85	41.56	13.13	12.32	2.94
İGM	82.64	9.70	12.91	0.30	73.36	4.24
ÜGM	80.04	29.72	38.97	12.98	15.81	2.30
AG	84.7	18.66	28.10	8.20	41.90	2.67
HG	83.4	19.3	28.40	13.70	32.00	6.20
TG	83.9	24.00	27.00	16.90	20.08	10.08

Kaynak: DİE, 1992.

1995 seçimlerinde ise kentin Sünni kesimlerinin oyları üç parti arasında bölünmüştür. Sağ cemahta RP'nin ülke genelinde de yükselmeye başladığı, bir sürece girildiği Antakya seçimlerinden de anlaşılmaktadır. BGM'de RP ikinci parti konumuna yükselirken; BGM ve ÜGM'de ANAP yine birinci parti konumundadır. Seçimlere sosyal-demokrat kanattan CHP ve DSP katılmıştır. Bu iki partinin bu mahallelerdeki toplamı %15'i bile bulamamıştır. İGM'de ise CHP, SHP'nin bir önceki seçimde elde ettiği kadar yüksek oy oranına ulaşamamakla birlikte yine de %62'lik bir oranı yakalamıştır. DSP diğer mahalle gruplarında olduğu gibi burada da oy oranını arttırmış; ancak yine de Türkiye genelinde aldığı oyların çok altında kalmıştır. Bu seçimler merkez solda DSP'nin yükseldiğini ülke genelinde gösterirken Antakya'nın Nusayri seçmeninin, CHP'ye olan bağlılığının süreceğinin de işareti olmuştur. DSP, Hatay'da, Antakya'nın genelinde ve özellikle kentsel alanlardaki Nusayri mahallelerinde CHP'nin yanına bile yaklaşamamıştır.

Çizelge 10. 1995 Seçimleri

	SKO	ANAP	DYP	RP	MHP	CHP	DSP	HADEP
BGM	87.12	24.57	21.80	24.10	13.11	8.98	4.58	0.87
İGM	85.91	7.71	14.13	2.63	2.86	62.18	5.99	3.17
ÜGM	82.66	25.64	22.69	20.43	14.34	10.64	4.01	0.98
AG	87.3	14.50	22.10	12.80	7.50	34.90	4.60	2.02
HG	86.8	14.60	19.20	18.50	13.30	21.90	7.70	3.2
TG	85.2	19.60	19.20	21.40	8.20	10.07	14.60	4.2

Kaynak: DİE, 1996.

1999 seçimleri Nusayri kesimin oy verme davranışının anlaşılabilmesi açısından son derece önemlidir. Bu seçimlerde sosyal demokrat partilerden DSP ülke genelinde birinci parti olmayı başarırken; CHP %10'luk barajın altında kalarak parlamentoda temsil edilemeyecek duruma gelmiştir. Buna rağmen Nusayri kesimlerin yaşadığı mahallelerde CHP'nin oy oranı %50'nin dahi üzerinde gerçekleşirken; DSP'nin oy oranı ise ülke genelinin altında kalmıştır yine. Ülke genelinde birinci olan DSP Sünni kesimlerin yaşadığı yerlerde de %10'luk bara-

ja dahi ulaşamamış; BGM'de CHP'nin yine gerisinde kalmıştır. Sünni kesimlerin bu seçimdeki tercihi ise MHP olmuştur. Bir önceki seçime göre BGM ve ÜGM'lerde oy oranını iki katından oldukça fazla arttırmayı başarmıştır. MHP'nin ülke genelinde de olduğu gibi Antakya sağ seçmeni tarafından yeğlenmesinin ardında yatan nedenler dönemin konjonktürü ile yakından ilişkilidir. Abdullah Öcalan'ın yakalanması bütün ülkede MHP ve DSP oylarının çıkışına vesile olmuştur. Ancak burada Antakya Sünni-sağ seçmeninin ülke geneli ile paralel davranırken; Antakya'nın Nusayri-sol seçmeninin ülke genelinden farklılaştığını; DSP yerine yine CHP'ye yöneldiğini görmek parti özdeşleşmesinin açıkça bir tezahürü olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte MHP'nin oy oranının İGM'de seçim tarihi boyunca ilk defa yüzde %5'i geçtiğini de belirtmemiz gereklidir. FP oy oranı düşmesine rağmen yine de önemli oranda oy almıştır. Nusayri seçmenin tercihi nasıl CHP ise, Sünni seçmenin tercihi de güçlü görünen sağ partiden yana olmaktadır. Bu durum 2002 seçimlerinde de olanca açıklığı ile görülecektir.

Çizelge 11. 1999 Seçimleri

	SKO	ANAP	DYP	DTP	FP	MHP	CHP	DSP	HADEP
BGM	87.05	14.29	11.23	1.12	19.65	35.26	7.73	6.41	1.22
İGM	86.86	9.81	2.88	0.8	2.31	5.74	58.08	13.57	1.65
ÜGM	84.90	15.19	9.34	0.84	17.35	36.37	8.61	8.88	0.98
AG	88.37*	13.20	10.00		9.50	17.90	29.70	13.00	1.27
HG	87.1	12.20	11.60	1.3	12.20	22.20	19.60	14.00	2.6
TG	87.1	13.20	12.00	0.6	15.40	18.00	8.70	22.20	4.7

Kaynak: DİE, 2000.

2002 seçimlerinde bir önceki seçimin Hatay galibi MHP önemli ölçüde oy yitirmiştir. Merkez sağ partiler ülke genelinde olduğu gibi Antakya'da da erimişler ve bütün bu sağ partilerden gelen oylar Adalet ve Kalkınma Partisi'nde toplanmıştır. AKP Antakya'da BGM ve ÜGM'de oy oranını %45'in üzerine taşımıştır. İlginç olan nokta AKP'nin Nusayri mahallelerinde de, bu mahallelerin seçim tarihleri açısından, azımsanmayacak bir oy oranına ulaşmış olmasıdır. Bu noktada bu mahallelerdeki sağ seçmenin de AKP'ye yöneldiğini söylemek yanlış olmasa gerektir. BGM'de CHP'nin oy oranı bir önceki seçime göre düşmüş; ÜGM'de artmıştır. Bununla birlikte her iki mahalle grubunda da toplam sol oylar gerilemiştir. Oysa CHP bu kez ülke genelinde ikinci parti olmayı başarmıştır. Kuşkusuz bu düşüşte bağımsız adayın etkisi de bulunmaktadır. Bu seçimde

* DİE'nin bu seçim için verdiği oy kullanma oranları, toplam seçmen ve oy kullanan seçmen sayıları arasında tutarsızlıklar vardır. Bu durumda Antakya geneli oy kullanma oranını DİE verileri üzerinde kendi hesaplarımızla bulduğumuz oran olarak yansıttık.

CHP eski milletvekili Nihat Matkap bağımsız aday olarak katıldığı seçimde azımsanmayacak bir oy oranına ulaşmıştır. Ancak söz konusu mahalle gruplarında bağımsız adayın toplam sol oyların düşüşüne etkisi, 2007 seçimleri de göz önüne alındığında, sınırlı kalmış görünmektedir. Bağımsız adayın asıl İGM'deki CHP oylarını etkilediğini söylemek yanlış olmasa gerektir. Bu mahalle grubunda içerisinde yer alan Gazi Mahallesi'nde bağımsız adaya çıkan oyların oranı bütün partilerden fazla gerçekleşmiştir. Bu arada DSP'den seçimden önce kopan İsmail Cem ve arkadaşlarının Yeni Türkiye Partisi de ancak İGM'de bir parça kendisini hissettirebilmiştir.

Çizelge 12. 2002 Seçimleri

	SKO	ANAP	DYP	AKP	MHP	CHP	DSP	YTP	GP	DEHAP	SP	Bağımsızlar
BGM	80.24	4.79	8.08	48.84	9.06	7.21	0.37	0.66	11.70	1.50	1.23	4.28
İGM	79.88	2.45	3.01	6.48	2.96	55.76	1.75	2.36	4.0	3.10	0.25	15.75
ÜGM	74.63	5.41	8.96	45.40	11.86	11.22	0.49	0.95	8.63	1.15	1.36	2.68
AG	81.01	4.20	7.57	24.26	6.36	34.58	2.30	2	6.10	2.39	0.8	7.15
HG	78.3	5.40	8.50	29.90	10.09	25.80	1.30	1.2	5.70	3.4	1.4	3.70
TG	79.1	5.10	9.50	34.30	8.40	19.40	1.20	1.2	7.20	6.2	2.5	1.00

Kaynak: DİE, 2003.

2007 yılındaki genel seçimlere gelindiğinde ise CHP ve AKP arasındaki yarış sürmüştür. Ülke genelindeki kutuplaşma Hatay seçmenine de yansımış; CHP bir önceki seçime göre oy oranını %6'lık bir yükselişle %31'e çıkartırken; AKP yaklaşık %11'lik bir artışla %40'a dayanmıştır. Antakya bazında bu kutuplaşma mahalleler çerçevesinde bütün belirginliği ile ortaya çıkmaktadır. Tarihsel olarak sağ eğilimli BGM'de AKP oy oranını %75'e çıkarmıştır. CHP'nin oy oranı da bir önceki seçime göre bu mahallelerde yükselerek %9.3 olarak gerçekleşmiştir. MHP'nin bu mahallelerdeki oy oranı bir önceki seçime göre küçük bir miktar artmıştır. Tarihsel olarak sola eğilimli olan İGM'de ise bu kez CHP'nin oy oranı %75'i aşmıştır. Bu mahallelerdeki sağ seçmenin de buna mukabil AKP'ye kaydığını söylemek yanlış olmayacak; AKP bir önceki seçime göre bu mahallelerdeki oy oranını arttırarak %10'a ulaşmıştır. Burada ilginç olan nokta MHP'nin oy oranını bir önceki seçime göre yaklaşık iki kat arttırması ve bu mahallelerdeki 1999 oranını da aşması, %5.88'lik oy oranı ile seçim tarihinin en yüksek değerine ulaşması olmuştur. ÜGM'de ise AKP oy oranını %60'ın üzerine çıkarmayı başarırken, MHP oy oranını %18'e yaklaştırmıştır. CHP'nin bu mahallelerdeki oy artışı ise çok sınırlı kalmıştır.

Çizelge13. 2007 Seçimleri

	SKO	AKP	CHP	MHP	GP	DP	SP	DTP'nin Bağımsız Adayı	Diğer Bağımsızlar
BGM	84.84	74.97	9.3	9.63	1.40	2.61	0.88	0.35	0.15
İGM	83.22	10.22	75.58	5.88	2.36	1.69	0.18	2.82	0.11
ÜGM	81.46	61.82	13.21	17.66	1.13	3.86	0.94	0.38	0.28
AG	83.3	36.60	44.50	10.00	2.60	3.1	0.5	1.40	0.30
HG	82.7	40.78	31.18	16.78	2.35	4.13	1.1	-	-
TG	84.2	46.58	19.40	14.27	3.04	5.42	2.3	-	-

Kaynak: TÜİK, 2007.

SONUÇ

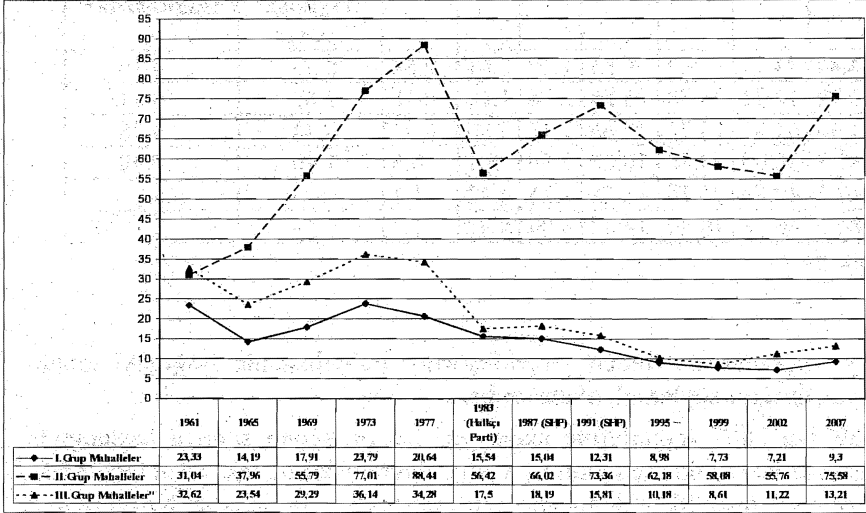
Antakya seçimleri üzerinden gerçekleştirilen bu çalışmada aşağıdaki sonuçların ortaya çıktığını söylemek olanaklıdır.

1) 1969'dan 2007 seçimlerine kadar yapılan on seçim sonucu başlangıçta öngördüğümüz Hatay'da seçmenin oy verme davranışlarına etki eden temel faktörün mezhepsel farklılık olduğu görüşünü destekler niteliktedir. Nusayri seçmenin belirgin tercihi CHP ve onun kapalı olduğu zamanlarda onun devamı olarak değerlendirilen partilerden yana olagelmıştır. Bu durum özellikle 1969 seçimlerinde belirginleşmiştir. Bu durumda Nusayri seçmen kitlesi ile CHP arasında oluşan parti özdeşleşmesinin toplumsal kırılmanın mezhep bağlamında yaşandığı bir toplumsallaşma sürecinin sonucunda ortaya çıktığını söylemek olanaklıdır.

2) 1969 seçimlerinde Nusayri halk kitlelerini böylesi bir siyasal tercihe yönelten kentin Sünni kökenli seçmenlerinin, CHP'nin "ortanın solu" politikasını açıklayarak girdiği 1965 seçimlerinde açıkça ortaya çıktığı gibi sağ partilere yönelmiş olması ve özellikle 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren ülkenin sağ ve sol biçiminde kutuplaşmasına paralel olarak sağ partilerin söyleminde Sünni İslam inancının söylemlerinin ağırlıklı olarak yer bulması gösterilebilir.

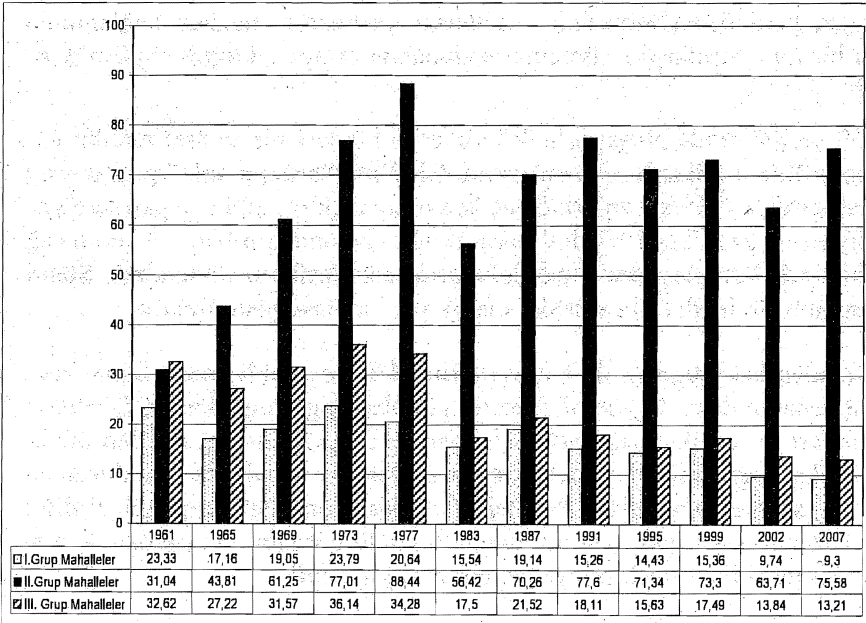
3) Tersinden bakıldığında da Nusayrilerin CHP'de odaklaşması, Sünni seçmenin sağ cenahta daha da bütünleşmesini güdülemiş görünmektedir. Özellikle 1999 seçimleri ile birlikte sağ partiler içerisinde de oylarını dağıtmadan dönemin güçlü olan sağ partisine yönelediklerini söylemek olanaklıdır. Bu durumda Antakya sağ seçmeninin bir tür "stratejik" oy kullanma davranışı geliştirdiği; CHP'nin kazanmaması için oylarını dönemin güçlü görünen sağ partisinde birleştirmeyi bir parti ile özdeşleşmeye yeğlediği söylenebilir.

Şekil 6. CHP'nin Mahalle Gruplarında Aldığı Oy Oranlarının Gelişim Seyri

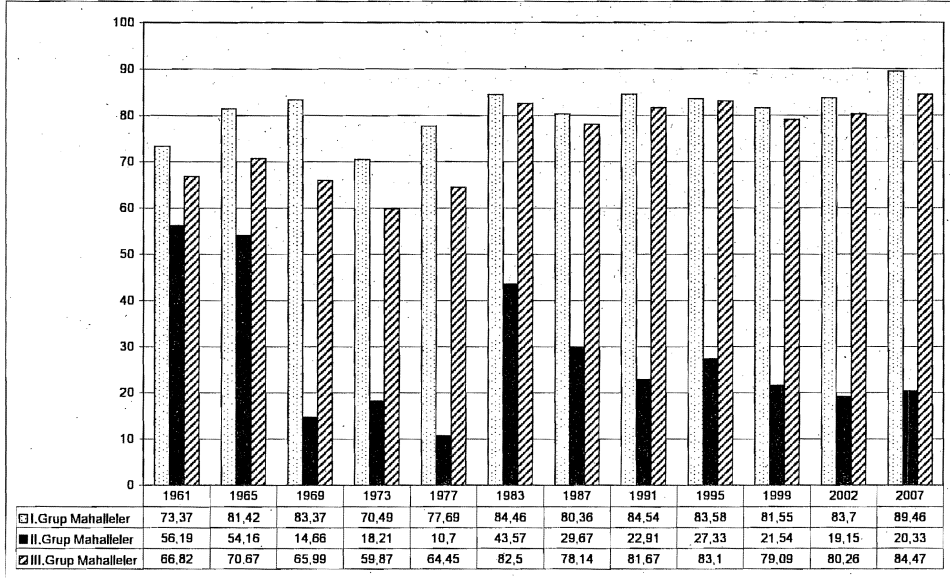

Kaynak: DİE, 1964; 1966; 1970; 1974; 1978; 1985; 1988; 1992; 1996; 2000; 2003 ve TÜİK, 2007.

Şekil 7. Sol Partilerin Mahallelere Göre Oy Oranlarının Değişim Seyri

Kaynak: DİE, 1964; 1966; 1970; 1974; 1978; 1985; 1988; 1992; 1996; 2000; 2003 ve TÜİK, 2007.

Şekil 8. Sağ Partilerin Mahallelere Göre Oy Oranlarının Değişim Seyri

Kaynak: DİE, 1964; 1966; 1970; 1974; 1978; 1985; 1988; 1992; 1996; 2000; 2003 ve TÜİK, 2007.

4) Oy kullanma eğilimine baktığımızda CHP'nin ülkenin bütününde yükselen parti olduğu dönemlerde Nusayri mahallelerinin oy kullanma eğilimi diğer mahalle gruplarının üzerinde olmuştur.

5) 1980 askeri müdahalesi sonrasında Sünni nüfus gruplarının ağırlıklı olduğu mahallelerde sosyal demokrat partilerin oy potansiyeli daha da düşmüş; %10-15 aralığına sıkışmıştır.

6) Kutuplaşma ortamı MHP gibi reaksiyoner bir partinin Antakya'da her zaman Türkiye ortalamasının üzerinde oy almasını sağlamıştır.

7) Nusayri seçmenin CHP'ye olan ilgisi devam etmekle birlikte, ülke genelinde olduğu gibi Antakya ve Hatay'da da merkez sağ partilerin zayıflaması, 1990'lı yıllardan itibaren dini argümanları söylemlerinde ağırlıklı olarak kullanan partilerin yükselmesine neden olmuş; Sünni sağ seçmenlerin oyları bu partilere kaymıştır.

8) Nusayri seçmen sol partilere yakın olmakla beraber CHP'ye gösterdiği ilgiyi DSP'ye, bu partinin ülke genelinde birinci parti olduğu zamanda dahi, göstermemiştir. Bundaki temel etken olarak DSP'nin zaman zaman milliyetçi söylemi kullanmış olmasında bulunabilir. Bu durumda Nusayri seçmen için oy kullanırken temel saik mezhebidir. Bununla birlikte milliyetçi söyleme de ihtiyatlı ve uzak durmaktadır.

9) Nusayri seçmenin CHP'ye yönelmesinin temel saikinin laiklik olduğunu söylemek malumu ilandan başka bir anlama gelmeyecektir. Laikliğe sahip çıktığını bildiren merkez sağ partilere ise derin bir güvensizlik duyduğu açıktır.

10) Bütün bunlardan sonra ülkemizdeki seçmen davranışı analizlerinde “ras-yonel seçmen” yaklaşımının Antakya ve benzer sosyo-politik yapıya sahip, ülkemizde “taşra” olarak nitelendirilebilecek bölgelerin seçmen davranışlarını anlamak için yeterli olmadığını; son derece sorunlu bir analiz çerçevesi oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu açıdan klasik sosyolojik yaklaşımların argümanlarının meseleyi daha iyi açıkladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Yani toplumsal bölünmüşlük ortamında, bu bölünmüşlük çerçevesinde mezhepsel (başka bölgelerde başka bölünme eksenleri) aidiyet duygularının etkili olduğu; bu ortamda parti-özdeşleşmesinin toplumsallaşma süreci içerisinde ortaya çıktığı kabul edilebilir.

KAYNAKÇA

Açikel, Fethi (2003), “Mapping the Turkish Political Landscape through November 2002 Elections,” *Journal of Southern Europe and the Balkans*, Vol. 5, No. 2, p.185-203.

Akgün, Birol (2002), *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven*, Ankara: Nobel.

Crewe, Igor (1985), “Introduction: Electoral Change in Western Democracies: A Framework for Analysis”, *Eloctoral Change in Western Democracies Patterns and Sources of Electoral Volatility*, Ivor Crewe - David Denver (Ed.), Croom Helm, Worchester’ dan aktaran Oya Çitçi, *Yerel Seçimler Coğrafyası 1963-1999*, TODAİE Yayın no: 329, Ankara, 2005, s.17.

Çarkoğlu, Ali (2002), “Turkey’s November 2002 Elections: A New Beginning?”, *MERIA, Middle East Review or International Affairs*, Vol. 6, No. 3, p. 30-41.

Çitçi, Oya (2005), *Yerel Seçimler Coğrafyası, 1963-1999*, Ankara: TODAİE Yayın no: 329.

DİE (1964), 15-10-1961 Milletvekili ve Senato Üyesi Seçimi Sonuçları, İl, İlçe ve Sandık Bölgeleri İtibariyle, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 463.

DİE (1966), 1950-1965 Milletvekili ve 1961, 1964 Cumhuriyet Senatosu Üye Seçimleri Sonuçları, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 513.

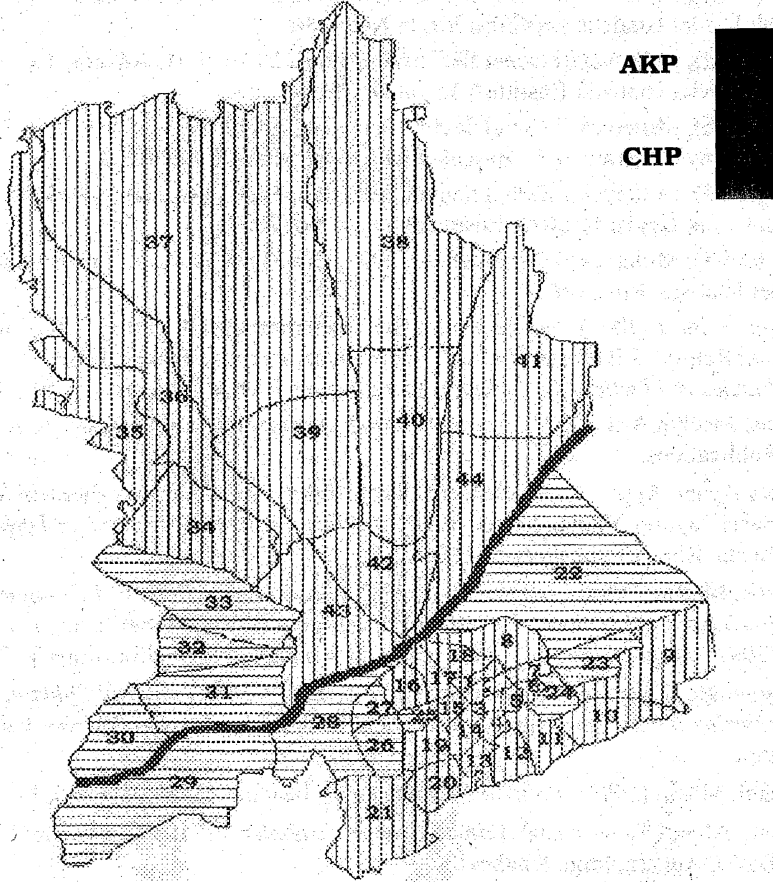
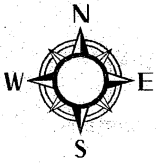
DİE (1970), Milletvekili Seçimi Sonuçları, 12 Ekim 1969, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 610.

DİE (1974), Milletvekili Seçimi Sonuçları, 14 Ekim 1973, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 702.

DİE (1978), 5 Haziran 1977 Milletvekili Seçimi Sonuçları, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü yayın No: 836.

- DİE (1985), Milletvekili Seçimi Sonuçları, 6.11.1983, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 1071.
- DİE (1988), Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları, 29.11.1987, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 1280.
- DİE (1992), Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları, 20.10.1991, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 1511.
- DİE (1996), Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları, 24.12.1995, Cilt II, İller: 25 Erzurum-42 Konya, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- DİE (2000), Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları, 18.4.1999, Hatay, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 2337.
- DİE (2003), Milletvekili Genel Seçimi 2002, CD-ROM, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Esmer, Yılmaz (2002), "At the Ballot Box: Determinants of Voting Behaviour", Ethnic and Religious Bases of Voting", Sabri Sayarı - Yılmaz Esmer (Eds.), *Politics, Parties & Elections in Turkey*, Londra: Lynne Rienr Publishers, p. 91-114.
- Evans, Jocelyn A. J. (2002), *Voters&Voting: An Introduction*, London: Sage Publications.
- Güneş Ayata, Ayşe - Ayata, Sencer (2002), "Ethnic and Religious Bases of Voting", Sabri Sayarı - Yılmaz Esmer (Eds.), *Politics, Parties & Elections in Turkey*, Londra, Lynne Rienr Publishers, p. 137-155.
- Harrop, Martin - Miller, William L. (1987), *Elections and Voters: A Comparative Introduction*, London, MacMillan Education Ltd.'den aktaran Jocelyn A. J. Evans (2002), *Voters&Voting: An Introduction*, London, Sage Publications, p. 26.
- Kalaycıoğlu, Ersin (1993), *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma, Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayını.
- Kapani, Münici (1999), *Politika Bilimine Giriş*, İstanbul, Bilgi Yayınevi, 11. Basım.
- Kışlalı, Ahmet Taner Kışlalı (2003), *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, 6. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi.
- Lau, Richard R. - Redławsk, David P. (t. y.), *How Voters Decide*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Schmidt, Manfred G. (2002), *Demokrasi Kuramlarına Giriş*, (Çev. M. Emin Köktaş), İstanbul, Vadi Yayınları.
- Torlak Sülün Evinç - Polat, Ferihan (2006), "Denizli Örneği Çerçevesinde Kentleşme Sürecinde Seçmen Davranışı Değişimi," *Mülkiye*, Cilt XXX, Sayı 253 (Kış).
- TÜİK (2007) Milletvekili Genel Seçim Sonuçları, http://tuikrapor.tuik.gov.tr/reports/-rwservlet?secimdb2=&report=tab3_2007.RDF&p_il=31&p_bol=0&p_ilce=0&desformat=html&ENVID=secimEnv, (10.11.2007)
- Wolinetz, Steven B. (1990), "Transformation of Western European Systems", Peter Mair (Ed.), *The West European Party Systems*, Oxford University Press, New York'tan aktaran Oya Çitçi, *Yerel Seçimler Coğrafyası 1963-1999*, TODAİE Yayın no: 329, Ankara, 2005, s. 22-23.

Harita: 2007 Milletvekili Genel Seçimlerinde Antakya Mahallelerinde Birinci Parti

I.Grup Mahalleler

1. AKBABA	11. KARDEŞLER
2. KOCA ABDİ	12. KARAALİ BÖLÜĞÜ
3. BİNİCİLERİ	13. ŞİRİNCE
4. DUTDİBİ	14. KANTARA
5. İPLİKPAZARI	15. ŞEHİTLER
6. BARBAROS	16. ZENGİNLER
7. ŞEYHALI	17. ULUCAMI
8. MEYDAN	18. YENİCAMI
9. HACI OMER ALPAGOT	19. KUYULU
10. AYDINLIK EVLER	20. HAVUZLAR
	21. BAĞRIYANIK

II.Grup Mahalleler

22. HARAP ARASI
23. ORHANLAR
24. SOFULAR
25. GAZİPAŞA
26. FEVZİ ÇAKMAK
27. GÜLLÜBAHÇE
28. KIŞLASARAY
29. SÜMERLER
30. AKDENİZ
31. ARMUTLU
32. ELEKTRİK
33. GAZİ

III.Grup Mahalleler

34. ESENLIK
35. ESENTEPE
36. ALTINÇAY
37. AKSARAY
38. SARAYKENT
39. EMEK
40. AKEVLER
41. ÜRGENPAŞA
42. CEBRAİL
43. CUMHURİYET
44. KANATLI

Bu harita T.C. Hatay Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün hazırladığı harita kullanılarak oluşturulmuştur. Haritayı bizim için tarayarak kullanabileceğimize hale getiren Ahmet Murat Aytac'a bir kez daha teşekkür ederiz.